

---

**ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ  
ЛОКАЛНОГ ПЛАНА АКЦИЈЕ ЗА  
ДЕЦУ  
У 2021. ГОДИНИ**

---



БЕЧЕЈ, ОКТОБАР 2022.

Локални план акције за децу (у даљем тексту ЛПА) је стратешки документ општине Бечеј који за сврху има постављање циљева и дефинисање правца деловања општине Бечеј у области унапређења положаја и права деце. Програм који је написан обухвата период од 2021. до 2024. године и израђен је на основу анализе стања и богатог искуства у реализацији овог стратешког документа.

Основна сврха и намена ЛПА за децу као стратешког документа је да постави и дефинише правце деловања Општине Бечеј у области унапређења положаја и поштовања права деце и младих и успостави јасне критеријуме, мере, механизме и решења помоћу којих се може пратити остваривање постављених циљева до 2024. године што ће довести до јачања капацитета локалне заједнице неопходних за побољшање квалитета живота деце у локалној заједници.

Председник општине је Решењем бр. II 02-182/2020 образовао радну групу за израду Локалног плана акције за децу општине Бечеј за период 2021-2024. године.

На 10. седници СО Бечеј која је одржана 31.5.2021. године усвојен је стратешки документ ЛПА за децу за период 2021-2024. године.

На основу планираних активности у оквиру приоритета бр. 9. под називом „Имплементација ЛПА за децу“ формиран је и Савет за права детета, стручно-саветодавно радно тело Општинског већа, са циљем заштите права детета и праћења остваривања права и положаја детета на територији општине Бечеј.

Савет за права детета у оквиру своје надлежности је прикупио стручна мишљења о проблемима и могућим решењима остваривања права детета, податке од релевантних институција и организација на основу постављених индикатора ЛПА за децу и израдио Извештај о реализацији Локалног плана акције за децу у 2021. години.

Извештај за Приоритет бр. 1 се сачињава на основу података које су проследиле следеће институције, удружења и организације: ПУ „Лабуд Пејовић“, ОШ „Петефи Шандор“, ШОСО „Братство“ Бечеј, ОШ „Здравко Гложански“, ОШ „Шаму Михаљ“ Бечеј, ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово Село, ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште, Техничка школа, Гимназија Бечеј, Економско-трговинска школа, Друштво пријатеља деце општине Бечеј, Дом здравља „Бечеј“, Центар за социјални рад Бечеј, Канцеларија за ромска питања, ХУ „Ђина“, ОШ „Север Ђуркић“, МШ „Петар Коњовић“ Бечеј, Народна библиотека Бечеј, КУД „ЂИДО“, Интерресорна комисија.

Одређен је стратешки циљ **1.1. Смањити сиромаштво и социјалну искљученост деце**. У оквиру овог стратешког циља одређен је специфични циљ **1.1.1. Успостављен систем континуираног праћења деце која живе у сиромаштву и социјалној искључености од 2021. године**. Активности које су одређене за испуњење овог специфичног циља су следеће:

1. Прикупљање података о деци која живе испод линије сиромаштва (ажурирање базе података)

На основу добијених података утврђено је да евиденцију о броју деце која живе испод линије апсолутног сиромаштва воде: ОШ „Север Ђуркић“ (2 деце), ОШ „Здравко Гложански“ (27 деце), Друштво пријатеља деце општине Бечеј (352 деце) Центар за социјални рад (249 деце), Канцеларија за ромска питања (око 100 деце) и ХУ „Ђина“ (26 деце), Економско-трговинска школа (5% од укупног броја ученика/ца у школи).

Установе (ШОСО „Братство“, Дом здравља „Бечеј“) су наводиле да у свом свакодневном раду прате и воде евиденције о овом индикатору, али подаци нису квантитативно изражени, или су наводили као показатељ сиромаштва број захтева за бесплатне уџбенике (ОШ „Светозар Марковић“).

Из горе наведених података можемо увидети да велики број установа не води евиденцију о броју деце која живе испод линије сиромаштва. Препорука је да свака установа и организација у складу са својим надлежностима прати овај индикатор, из разлога што на основу њега може да планира мере које би допринели смањењу броја деце која живе у условима екстремног сиромаштва. Такође, ови подаци се не могу посматрати збирно, јер постоји могућност преклапања података. Препорука је да постоји јединствена база података на територији општине Бечеј са подацима деце која се налазе у апсолутном сиромаштву. На тај начин бисмо могли пратити потребе сваког детета, пратити његов раст и развој, укључивање у образовни систем и сл.

Из ових података уочава се смањење броја деце која живе испод линије апсолутног сиромаштва, јер се спроводе различите мере материјалне подршке (дечији додатак, родитељски додатак, право на новчана средства за изградњу, учешће у куповини и куповину породично-стамбене зграде или стана по рођењу

детета, једнократна помоћ за рођење другог и трећег детета, накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања; накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу са сметњама у развоју и децу са инвалидитетом; накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу корисника новчане социјалне помоћи; регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица, новчана социјална помоћ, једнократна помоћ у новцу и натури, бесплатан оброк-народна кухиња,..) које се финансирају из буџета Републике Србије или јединице локалне самоуправе. Такође, ради планирања ефикасних политика за смањење сиромаштва на територији општине Бечеј, неопходно је водити евиденцију како о лицима која живе у апсолутном сиромаштву, тако и о лицима која живе у релативном сиромаштву. Апсолутно сиромаштво (засновано на потрошњи) представља немогућност да се задовоље минималне потребе, док релативно сиромаштво (засновано на приходу) се односи на немогућност да се достигне стандард живота који је примерен за друштво у коме особа живи. Подршком лица која се налазе у стању релативног сиромаштва, смањићемо ризик да та иста лица пређу у апсолутно сиромаштво.<sup>1</sup>

## 2. Сензибилизација локалне заједнице за проблеме деце које живе испод линије сиромаштва за установе и грађане и грађанке општине Бечеј

На основу добијених података утврђено је да велики број установа спроводи активности које утичу на сензибилизацију локалне заједнице за проблеме деце која живе испод линије сиромаштва. У организацији ШОСО „Братство“ реализовано је 6 оваквих активности, у ОШ „Здравко Гложански“ реализовано је 2 активности, у ОШ „Шаму Михаљ“ Бечеј реализована је 1 активност (децембру 2021. Ученички парламент је организовао хуманитарну акцију скупљања гардеробе. У оквиру које акције 34 ученика ове школе од 1-8. разреда који живе у условима сиромаштва, су добили пакетић), ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово село реализовано је 2 активности (вашар половних уџбеника (септ.2020) и акција "Осмех" (дец.2020), ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште је реализовало 3 активности (акција прикупљања гардеробе, обуће и школског прибора, акција друг – другу, директорка школе обезбедила спонзора за 100 гратис ужина за један месец), Гимназија Бечеј је реализовала 1 активност (За време наставе на даљину ученици су имали могућност узимања школских рачунара и камера на реверс), Друштво пријатеља деце је реализовао 12 акција и 9 медијских наступа, Дом здравља „Бечеј“ је навео да је прикупљао помоћ деци из материјално угрожених породица, Центар за социјални рад Бечеј је реализовао 8 едукативних радионица, 3 медијска обраћања и 14 обраћања грађана/ки, ОШ „Север Ђуркић“ је реализовао 2 активности.

На основу достављених података се може закључити, са једне стране, да установе указују на важност смањења сиромаштва, али са друге стране, одређене установе не воде евиденцију о деци која живе испод линије

<sup>1</sup> УНИЦЕФ, „Ситуациона анализа деце и адолесцената у Србији

“<https://www.unicef.org/serbia/publikacije/situaciona-analiza-dece-i-adolescencata-u-srbiji>”

сиромаштва, а имају организоване активности које сензибилишу заједницу. Пример добре праксе је ОШ „Светозар Марковић“ у коме је уочено да се руководилац установе ангажовао да мотивише приватни сектор у донирању бесплатних ужина деци која живе у апсолутном сиромаштву. Препорука је да и остали руководиоци установа преузму овакав модел.

У оквиру стратешког циља **1.1. одређен је специфични циљ 1.1.2. Од 2021. године побољшано остваривање мера социјалне заштите усмерених на ублажавања последица сиромаштва деце.** Активности које су одређене за испуњење овог специфичног циља су следеће:

**1. Реализовање мера социјалне заштите- Стручни састанци установа с циљем идентификације егзистенцијално угрожених породица и пружања системске подршке у складу са актуелним потребама деце и осталих чланова породице**

На основу података ПУ „Лабуд Пејовић“ утврђено је да 84 деце која похађају установу су корисници новчане социјалне помоћи, а 99 деце је корисник права на дечији додаток. ОШ „Север Ђуркић“ евидентира 45 ученика који похађају школу, а који су корисници новчане социјалне помоћи. ОШ „Здравко Гложански“ похађа 35 ученика који су корисници новчане социјалне помоћи. У ОШ „Светозар Марковић“ је 108 ученика остварило право на бесплатне уџбенике на основу решења о социјалном примању. На основу евиденције Друштва пријатеља деце општине Бечеј број деце корисника новчане социјалне помоћи износи 352. На основу података Центра за социјални рад Бечеј број деце корисника новчане социјалне помоћи износи 813. Препорука је да установе образовања и васпитања воде евиденцију о деци која су корисници права на дечији додаток и новчану социјалну помоћ из разлога што је један од основних услова за остваривање ових права да дете уредно похађа наставу. Веома је важно да потврде о уредном похађању наставе буду валидне, јер на тај начин интерсекторски можемо смањити злоупотребу права и број непохађача.

Евидентирано је да су реализовани стручни састанци поводом ове теме како унутар самих институција, тако и интерсекторског типа. ШОСО „Братство“ је навело да успоставља континуирану сарадњу са Центром за социјални рад и локалном самоуправом (формални састанци, комуникација у писаној и телефонској форми). Сваки уочен случај се пријављује Центру, те се у сарадњи поступа и пружа адекватна врста помоћи. Није наведен број састанака. ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово село је навело да континуирано раде на идентификацији ученика из угрожених породица, успостављају контакт са релевантним установама, а у оквиру школе ученици добијају подршку у оквиру хуманитарне акције. Економско- трговинска школа је навела податак да 5% ученика користи помоћ у виду школског прибора, уџбеника, таблета, штампаног материјала и месечних карти. Друштво пријатеља деце је организовало 7 састанака са представницима ЦСР и 8 састанака са установама образовања и васпитања. У оквиру Дома здравља „Бечеј“- Дечији диспанзер реализован је стручни састанак ради праћења деце из материјално угрожених породица.

У оквиру стратешког циља **1.1. одређен је специфични циљ 1.1.3. Унапређене мере образовне политике усмерене на побољшање услова за развој и образовање сиромашне и социјално искључене деце.** Активности које су одређене за испуњење овог специфичног циља су следеће:

1. Анализирање потреба сиромашне деце на нивоу предшколске установе и школе и доступних механизма подршке сиромашној деци на нивоу локалне самоуправе

На основу података ПУ „Лабуд Пејовић“ препознаје регресирање боравка деце која похађају ову установу као механизам подршке. У ШОСО „Братство“ механизми подршке се огледају у пружању психолошке подршке, изради социјалне карте школе (механизам таргетирања чињеничног стања који нам указује на степен осетљивости ученика на нивоу школе), обезбеђивању гардеробе, ресурса неопходних за домаћинство, покретању поступака институционалне подршке (у сарадњи са Центром за социјални рад и локалном самоуправом). ОШ „Здравко Гложански“ наводи као механизам подршке индивидуалне планове подршке до 6. разреда, а у 7. и 8. разреду планове транзиције. Не постоји податак колико деце користи овај механизам подршке. ОШ „Светозар Марковић“ из Бачког Градишта као механизам подршке наводи материјалну подршку у виду гардеробе, обуће и школског прибора. Гимназија Бечеј као механизам подршке наводи 20 комплета уџбеника у оквиру школске библиотеке. Координатор за ромска питања наводи да на нивоу локалне самоуправе постоје 2 педагошка асистента и 2 ментора у средњим школама за ромску децу. На основу добијених података утврђујемо да наша општина има широк дијапазон механизма подршке, али није видљив укупан број деце који користе наведене механизме подршке.

2. Наставак програма олакшавања бесплатног приступа предшколским установама

Циљ ПУ „Лабуд Пејовић“ је укључивање све деце из осетљивих група на територији општине Бечеј у предшколску установу. Да би се ова активност реализовала неопходно је да постоји адекватан број васпитних група, стручних радника и сарадника, помоћног особља, личних пратилаца,.. Препорука је да локална самоуправа обезбеди финансијска средства за несметано спровођење ове активности.

3. Обезбеђивање бесплатних материјала за ППП, уџбеника, радних листова и инструктивних материјала, школског прибора и ИТ опреме (рачунар, паметни телефон, Интернет, таблет...)

За све ученике ШОСО „Братство“(100 ученика) обезбеђен је бесплатан наставни материјал и постоји доступан фонд школског прибора који се користи у настави. Обезбеђен је бесплатан интернет и 30 таблет уређаја. Подаци ОШ „Здравко Гложански“: бесплатни уџбеници- корисници соц.помоћи 35; инклузија - 29; 3.и наредно дете- 50 ученика; бр. деце који су користили ИТ опрему - 5 ученика (таблети), 7 ученика (уплата месечне допуне за интернет и телефон); 1 ученик (телефон). У оквиру ОШ „Шаму Михаљ“ у Бачком Петровом селу 130

ученика је добило бесплатне уџбенике. За време онлајн наставе омогућено је ученицима употреба информатичког кабинета (евидентирани су долазак 32 ученика). На основу података из Гимназије 20 ученика је остварило право на бесплатне уџбенике, 330 деце је добило бесплатне школске материјале, а 2 деце су користили ИТ опрему у оквиру васпитно образовне установе. На основу података Економско-трговинске школе 5 % ученика је остварило право на бесплатне уџбенике, 2% деце је добило бесплатне школске материјале, а 5% деце су користили ИТ опрему у оквиру васпитно образовне установе.

На основу достављених података увиђамо да је 5 установа образовања и васпитања навела да постоји неки вид подршке у виду бесплатних материјала за ППП, уџбеника, радних листова и инструктивних материјала, школског прибора и ИТ опреме. С обзиром на то да говоримо о периоду где се углавном спроводила онлајн настава услед пандемије изазване КОВИД-19, неопходна је била оваква подршка. Породице које живе у ризику од сиромаштва или у апсолутном сиромаштву, неретко немају адекватне кућне услове за спровођење онлајн наставе (прикључак електричне енергије, доступан рачунар/телефон/лап топ/таблет, бар три obroка дневно,..).

#### 4. Обезбеђивање бесплатних/регресираних школских obroка деци која живе у ризику од сиромаштва или апсолутном сиромаштву

На основу података ПУ „Лабуд Пејовић“, за децу из социјално угрожених породица (84 деце), децу са сметњама (5 деце), треће и четврто дете (121 деце) комплетно похађање ПУ је регресирано у потпуности, односно, за децу из породица које примају дечји додатак (99 деце) боравак је регресиран 50%.

На основу података ШОСО „Братство“ сви ученици школе имају обезбеђен бесплатан школски оброк (100 ученика).

На основу података ОШ „Здравко Гложански“ 14 ученика су добијали бесплатну ужину или топли оброк.

На евиденцији ЦСР Бечеј постоји 5 деце деце којима ЦСР Бечеј рефундира трошкове ужине током боравка у школи.

У неколико установа (ОШ „Шаму Михаљ“Бечеј, ОШ „Шаму Михаљ“Бачко Петрово село) наводе да школа није имала средстава за обезбеђивање бесплатне ужине или се бесплатне ужине обезбеђују повремено, када се пронађе адекватан спонзор. Препорука локалној самоуправи да у оквиру постојећих буџета установа образовања и васпитања обезбеди средства за бесплатне obroке деци која живе у ризику од сиромаштва или у апсолутном сиромаштву. Те је из тог разлога неопходно вођење евиденције о овој категорији деце на основу којих би могла да планирају наменска средства.

#### 5. Организовање курсева за децу из разних области кућне радиности и организовање продајних изложби дечјих радова и хуманитарних активности на свим јавним манифестацијама у граду

У оквиру ове активности ОШ „Север Ђуркић“ је реализовао 2 хуманитарне активности, ПУ „Лабуд Пејовић“ је реализовао 2 хуманитарне акције у сарадњи

са децом и породицама, ШОСО „Братство“ наводе да средњошколци смера цвећар-вртлар у оквиру практичне наставе производе поврће које продају на импровизованој пијаци у школи (19 ученика) - 2 активности. Учешће на Цветној пијаци - продаја садница (цвећа) - 1 активност. ОШ „Здравко Гложански“ наводи да су у току школске године су организоване 2 хуманитарне акције и продајна изложба. ОШ „Шаму Михаљ“ у Бечеју наводи да је организована продајна изложба дечјих радова и 1 хуманитарна акција у оквиру Микулаш Журке. Чланови Ђачког парламента су правили и продали палачинке, од добијених средстава купили су слаткиш за 34 пакетића за ученике школе који живе у сиромашним условима. У оквиру ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово село организоване су две хуманитарне акције. У оквиру ОШ „Светозар Марковић“ реализован је ускршњи и новогодишњи вашар. Гимназија наводи да је 25 ученика учествовало у Еразмус+ програму. Друштво пријатеља деце је организовао 3 продајне изложбе дечјих радова. Канцеларија за ромска питања је реализовала активности хуманитарног карактера са НВО, БУМ, ХУ. Ђине, Спортских Клубова и КЗМ Бечеј, ЕХО. 1. активност -Бесплатно су похађало 26 деце на пројекту: Моја права, моја будућност: Кораца ка унапређењу квалитета живота Рома и Ромкиња у општини Бечеј -Подржан од П.С. за образовање управу и прописе, 2.активност -40 деце на пројекту подржан од стране ЛС Бечеј: Процена слуха код ромске деце у општини Бечеј. 3. активност -26 деце на пројекту: За моју бољу будућност 4. „Желимо, знамо, радимо: Ка активнијем и ефикаснијем приступу предузетништву младих Рома“ 10 деце 5. пројекат финансиран од стране општине Бечеј „Слободно време за будућност – Допринос унапређењу квалитета живота осетљивих група младих“ 3. Хуманитарне активности: акције,;. продаја лимунаде - 15 деце 2. Палачинка фест - 10 деце.

Увидом у ове активности, деци која су у ризику од сиромаштва и деца која живе у апсолутном сиромаштву имале су прилике да кроз ове активности јачају личне капацитете у сврху интеграције у ширу локалну заједницу, али и да локална заједница смањи предрасуде, стереотипе и стигму према деци из наведене популације.

#### 6. Институционализовање механизма и мера за подршку образовању и васпитању сиромашне деце и ученика/ца основних и средњих школа

На основу података евидентирано је да у ОШ „Здравко Гложански“ школовање је напустило 1 дете, у ОШ „Шаму Михаљ“ 1 ученик, ШОСО „Братство“ 7 ученика средње школе. У ОШ „Светозар Марковић“ 2 до 3 детета из осетљивих група ( ромске националности) заврши школску годину у следећој школској години, након додатне подршке одељенског старешине, педагога и ромског - педагошког асистента.

У Економско-трговинској школи 15 деце није завршило средњу школу, док је 1 дете евидентирано као лице које је склопило малолетнички брак.

На основу евиденције Центра за социјални рад утврђено је да постоји 2 особе које су склопиле малолетнички брак и 2 деце која су стекла пословну способност пре пунолетства.



На основу података Канцеларије за ромска питања евидентирана је једна девојчица која је напустила средњу школу.

Из наведених података може се утврдити да напуштање система образовања је најчешће на средњошколском узрасту. Један од разлога свакако јесте културолошког типа (рано ступање у брачну или ванбрачну заједницу), али други разлог може бити и што средње образовање законом није обавезно. Препорука је да се евидентирају разлози напуштања школовања. Увидом у разлоге, могу се успоставити јасније мере како би се смањило осипање деце из образовног система.

7. Реализација мера за повећање обухвата деце за укључивање у образовно-васпитни процес из сиромашних породица, породица са нижим образовним статусом, руралних средина, Рома, деце са сметњама у развоју(афирмативна акција, стипендирање, додатна помоћ у учењу, социјално-педагошка подршка, организација или трошкови превоза детета, лични пратилац детета )

На основу података ОШ „Север Ђуркић“ и ОШ „Светозар Марковић“ утврђено је да 100% деце заврши основну школу.

У ШОСО „Братство“ 8 деце је остварило право на стипендију, на основу података Канцеларије за ромска питања спроведене су мере стипендирања Ромских ученика средње школе, која имају услов: 18 ученика подржано, подржано деце 26 при учењу кроз невладин сектор ХУ „Ђина“. На основу података из Гимназије 65% ученика корисника стипендија настављају школовање после средњег образовања.

Услугу из области социјалне заштите - лични пратилац детета користи у ОШ „Здравко Гложански“ 2 ученика, у ОШ „Шаму Михаљ“ Бачком Петровом Селу, 1 ученик, у ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште 1 ученик, Гимназији 1 ученик, ПУ „Лабуд Пејовић“ 1 дете, ОШ „Север Ђуркић“ 2 ученика. На основу евиденције Центра за социјални рад Бечеј утврђено је да је током 2021. године поднето 25 захтева за услугу лични пратилац детета. У 2021. години Интерресорна комисија општине Бечеј је предложила обезбеђивање личног пратилаца за 3 детета.

Из наведених извештаја утврђено је да на територији општине Бечеј се реализује услуга лични пратилац детета. Потпуност података и реално стање по питању услуге лични пратилац детета би могло детаљније анализирати када би били доступни и подаци пружаоца ове услуге (број ангажованих личних пратилаца, број деце која су евентуално на листи чекања, број деце којима се пружа ова услуга).

На основу извештаја Центра за социјални рад Бечеј утврђено је да 20 деце користи услугу Дневног боравка, док је 1216 деце чије су породице оствариле право на једнократну новчану помоћ.

Једна од мера за смањење осипања деце из система образовања је регресирање путних трошкова. На основу добијених података у ШОСО „Братство“ 53 деце има обезбеђен превоз. Број ученика којима се регресирају

трошкови превоза у О.Ш."Шаму Михаљ" Бечеј у школској 2020/2021. години су ученици виших разреда из Пољанице, а то је 7 ученика. У Економско-трговинској школи 40% деце има регресирани превоз. У ОШ „Север Ђуркић“ 1 ученику се регресирају путни трошкови. У оквиру буџета Локалне самоуправе постоје опредељена средства за регресирање путних трошкова ученицима али ЛС није доставила податке о овом индикатору.

Једна од мера за смањење осипања деце из система образовања је пружање социјално-педагошке подршке деци. На основу података Друштва пријатеља деце општине Бечеј 40 деце користи ову услугу у оквиру удружења.

У оквиру стратешког циља **1.1. одређен је специфични циљ 1.1.4. Побољшане мере здравствене заштите у циљу ублажавања последица сиромаштва.** Активности које су одређене за испуњење овог специфичног циља су следеће:

1. Оснаживање механизма у локалној заједници за препознавање здравствених приоритета сиромашних и других рањивих категорија деце и механизма финансирања програма који задовољавају те потребе

У оквиру Дома здравља „Бечеј“ реализована је едукација родитеља деце са сметњама у развоју и родитеља деце из сиромашних породица кроз саветовалишта, индивидуални и групно здравствено васпитни рад.

2. Обезбеђивање суплемената у исхрани за децу из сиромашних породица кроз активности здравствене службе у локалној заједници

На основу евиденције Центра за социјални рад Бечеј 49 деце којима су обезбеђени суплементи у исхрани. Дом здравља Бечеј није доставио податак за овај индикатор.

Потпунија анализа ове активности би била када би постојао индикатор о броју деце која живе у ризику од сиромаштва код којих је процењена потреба за суплементима и број деце која живе у апсолутном сиромаштву код којих је процењена потреба за суплементима. На тај начин бисмо имали реалнију слику који број породица може да приушти деци суплементацију.

3. Едукација родитеља о основним хигијенским навикама (усвајање хигијенских навика, правилно коришћење прибора за личну хигијену, значај хигијенских навика-превентива здравља)

На основу пристиглих извештаја утврђено је да је ову активност спроводио Дом здравља „Бечеј“ и Центар за социјални рад Бечеј. Дом здравља је ову активност реализовао кроз саветовалишта и индивидуални и групни здравствено васпитни рад. Центар за социјални рад је реализовао 1815 едукација које су за резултат имале 1190 едукованих родитеља, 1200 подељених пакета хигијене.

У оквиру стратешког циља 1.1. одређен је специфични циљ **1.1.5. Стварање оптималних услова за рани развој деце.** Активности које су одређене за испуњење овог специфичног циља су следеће:

## 1. Едукација материјално угрожених породица у циљу побољшања раног развоја деце као и побољшање квалитета исхране предшколске деце

На основу извештаја Дома здравља „Бечеј“ утврђено је да ова установа спроводи активност кроз сваке посете саветовалишту као и планираним индивидуалним разговором са родитељима. Канцеларија за ромска питања у сарадњи са ПУ „Лабуд Пејовић “ су спроводили теренске посете у ромским породицама у три насељена места. Као резултат посета, мапирана су деца која не похађају ПУ, те су убрзо после посета била и укључена у образовни систем.

## 2. Обезбеђивање едукативног материјала (звучне сликовнице за тактилну перцепцију, интерактивне играчке,..) за сву децу Општине Бечеј

На основу пристиглих извештаја, утврђено је да је Друштво пријатеља деце општине Бечеј подршком УНИЦЕФ-а у вредности од 700.000 дин- и 400.000 дин- од Групе грађана из Немачке обезбедио едукативни и Монтесори материјал за 2 библиотеке играчака. Донацијом грађана и установа обезбеђено је око 1200 поклона. Дом здравља „Бечеј“ је навело да прати психомоторни развој одојчади кроз вођење упитника за рано откривање психичких и телесних поремећаја.

Због смањења ризика од недостатка стимулације у раном развоју детета неопходно је да све релевантне институције и установе поседују квалитетне едукативне материјале које могу обезбедити и путем донација и аплицирањем на конкурсима.

*Извештај саставила: Дуња Шормаз, дипл. социолошкиња Центра за социјални рад Бечеј, чланица Савета за права детета задужена за област смањења сиромаштва деце*

Установе и институције које су дале допринос за стварање обједињеног извештаја о спроведеним активностима из ЛПА за децу за 2020/2021.школску годину су: Предшколска установа "Лабуд Пејовић", Музичка школа "Петар Коњовић", ШОСО "Братство", све основне и средње школе са територије општине Бечеј, Друштво пријатеља деце општине Бечеј, Канцеларија за ромска питања, Дом Здравља Бечеј, Интерресорна комисија и Центар за социјални рад Бечеј.

Након анализе пристиглих података установа и институција, донет је следећи обједињен извештај за приоритетну област 2 - Квалитетно образовање за сву децу:

У оквиру стратешког циља **2.1.Повећано издвајање за образовање до 2024.године као предуслов за остварење квалитетног образовања за сву децу и специфичног циља 2.1.1. Успостављање модерног система финансирања у циљу повећања ефикасности образовања до 2024. године** током 2020/2021.школске године, у Економско -трговинској школи било је 4 кофинансираних пројеката од стране ЈЛС; ПУ је добило два дечја игралишта и климе за радне собе у два вртића; урађена је хидроизолација објекта у Доситејевој 11 у вредности од 2.670.000,00 динара од Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине-националне заједнице. Такође је реализована куповина и монтирање екстерне учионице-контејнера, изливање темеља за његово постављање, спровођење струје, опремање - столови и столице, изградња алатнице, реконструкција капије на улазу у школу, израда капије у дворишту школе - 2.280.000,00 динара од Националног савета мађарске националне мањине; у ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј обновио се спортски терен и физкултурна сала и обновљен је објект школе у Пролетерској улици у Бечеју у 2021. год. (унутрашње и спољашње фарбање зидова), али објект није стављен у функцији, такође у 2021. години у вредности од 80.000 динара из пројекта од Мађарског Националног Савета су купљени рипстолови за физкултурну салу у овој школи.

У оквиру стратешког циља **2.2.Повећан обухват деце и специфичног циља 2.2.1. До 2024. године** осигурати да 70% деце узраста од 3 године до поласка у припремно предшколски програм буде обухваћено предшколским васпитањем и образовањем, укључујући децу из ризичних група: у Предшколској установи "Лабуд Пејовић" је реализована прва фазе програма ЦИП Центра "Програм за децу и породицу- СНАЖНИ ОД ПОЧЕТКА, ДАЈМО ИМ КРИЛА - DAM LEN РНАКА" - са 26 породица; на иницијативу Канцеларије за Ромска питања рађен терен у три насељена места са ПУ Лабуд Пејовић, теренска посета Ромским породицама који су укључени у систем; Кућне посете родитељима ромског координатора На задате теме неформална едукација кроз информативни разговор са родитељима 20 породица; Друштво пријатеља деце општине Бечеј је реализовало едукацију за родитеље о значају школовања: едуковано 34

родитеља током програма социјално педагошке подршке. У оквиру Специфичног циља **2.2.2.: До краја 2024. обезбеђен потпун обухват деце припремним предшколским програмом**, подаци показује да је у ППП било укључено 301 дете, што је између 98 и 99 % деце у општини стасале за тај програм; присутна је међусекторска сарадња између Координатора за ромска питања и ППП кроз теренске посете родитељима са запосленима из предшколске установе.

У оквиру стратешког циља **2.3.Унапређен квалитет основног образовања за сву децу и потпун обухват деце у оквиру овог подсистема образовања и специфичног циља 2.3.1.Повећан обухват и стопа завршавања основног образовања деце из осетљивих група до 2024.године**, што се тиче механизма за идентификовање деце која нису укључена у образовни систем у предшколској установи механизам подразумева упоређивање спискова деце у општини стасале за ППП и списка уписане деце и тако се долази до података о деци која нису уписана; у ШОСО "Братство" континуирано праћење, одласци социјалног радника школе на терен - у посете породицама деце која су у процесу осипања, разговори са децом и родитељима у циљу враћања у образовни систем. Број ученика са високим ризиком од напуштања, враћених у школу њих 7; ОШ "Здравко Гложански" у вези 2 ученика је континуирана била сарадња са Центром за социјални рад, односно у вези једног ученика је поднета и прекршајна пријава због непохађања док им је један ученик враћен у школски систем и имали су 29 деце са сметњама у развоју; број деце која похађају наставу по ИОП1 у ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у школској 2020/2021. години је 8, по ИОП2 је 3 и 5 ученика је добио додатну образовну подршку у виду логопедског /олигофренолошког третмана; У ОШ "Петефи Шандор" је било 15 ученика по ИОП2 и 4 ученика по ИОП 1, осипања ученика у овој школи није било. На евиденцији Друштва пријатеља деце општине Бечеј је 2 деце која нису у предшколској установи и 8 деце која су напустила основну школу; Центар за социјални рад примењује 4 механизма: приликом остваривања и преиспитивања права на новчану социјалну помоћ, приликом праћења и вођења случаја, по пријави установа, органа и грађана, по службеној дужности-промена месне надлежности; Канцеларија за Ромска питања такође има развијен механизам у виду сарадње са ПА и ромским менторима у континуитету са координатором таза Ромеи као и са осталим образовним установама у континуитету; у ОШ "Светозар Марковић" из Бачког Градишта имају евидентирано једно дете враћено у школски систем; Укупан број деце која су напустила ОШ је четворо деце са територије Општине Бечеј док је број обављених разговора са родитељима чија су деца одлучила да напусте основну школу<sup>16</sup>; Друштво пријатеља деце општине Бечеј је обавило 32 разговора са децом која су одлучила да напусте школу и имали су 52 разговора са родитељима; Канцеларија за Ромска питања са једним дететом средњошколског узраста, разговори са родитељима 4 састанака и разговори са 10 родитеља чија су деца одлучила да напусте школовање;

Што се тиче Спровођења међусекторског механизма за процену потреба деце и подршку у образовном систему у складу са инклузивном праксом на основу

извештаја имамо следеће податке: ИРК-ји општине Бечеј је у 2021. години поднето је 69 захтева за процену, од чега је 63 завршено предлогом ИПП; на основу података Координаторке за Ромска питања 10 ученика средње школе и 16 ученика основне школе су добили потпуну подршку у свему, такође 150 деце добија подршку педагошког асистента и 18 ученика менторску подршку средњих школа. успостављен механизам са свим образовним установама.

Што се тиче организовања едукација за децу и родитеље првенствено из маргинализованих породица о важности школовања, у ШОСО "Братство" у континуитету се ради едукација ученика кроз индивидуалне разговоре са ученицима и родитељима, нарочито у ситуацијама уочавања потенцијалног ризика од осипања (9 ученика са високим ризиком од напуштања школе). Тема о значају школовања је саставни део саветодавног рада са ученицима ове школе, нарочито у контексту раног ступања у брак, малолетничке трудноће и тенденције да напусте школовање како би обављали хонорарне физичке послове. Поред тога, едукације ове врсте се спроводе са свим ученицима на часовима одељенског старешине; Ромски Координатор је обављао радионице са 20 породица као и састанке у њима природном окружењу, што се показало као добар показатељ.

Што се тиче унапређења инклузивног приступа- уписивање све деце у школу и обезбеђивање континуиране образовне подршке деци којој је потребна, у ШОСО "Братство" је укупно 124 ученика добило неку врсту додатне подршке; Број деце која похађају наставу по ИОП1 у ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у школској 2020/2021. години је 8, по ИОП2 је 3 и 5 ученика је добило додатну образовну подршку у виду логопедског /олигофренолошког третмана, у школској 2020/2021. години у ОШ "Шаму Михаљ" основну школу је завршио 55 ученика, од тога 1 ученица са сметњама у развоју (2%), 30 дечака (55%) и 25 девојчица (45%), 3 са села (5,4%), 11 српске етничке припадности (20 %) и 44 мађарске етничке припадности (80%); у ОШ "Здравко Гложански" је било 22 ИОП-а, поред тога је још било 7 индивидуализација и поред њих још 8 деце која су добијала подршку стручњака из ШОСО "Братство", без мера индивидуализације; у ОШ "Шаму Михаљ" из Бачког Петровог Села ИОП 1 - 30; ИОП 2 - 4; Осморо деце су добијали подршку стручњака из ШОСО "Братство"; у ОШ "Светозар Марковић" из Бачког Градишта троје деце је добило неки вид образовне подршке; према подацима Друштво пријатеља деце општине Бечеј од корисника социјално педагошке подршке за 12 деце је урађен ИОП док је 4 деце на програму индивидуализације у типичним школама; подаци добијени од Канцеларије за Ромска питања показују да је ангажовано два педагошка асистента у основним школама и два ментора у средњим школама, као и да је пружена подршка и помоћ кроз пројектне активности подржане од ЈЛС Бечеј и програма Хуманитарног удружења "Ђина" у виду стручне помоћи при учењу.

Подаци добијени од ИРК показују да је у 2021. години предложена подршка од стране ИРК општине Бечеј: Обезбеђивање подршке стручњака из одређене области (дефектолог, психолог, лекар специјалиста...) за 18 деце, доношење измењеног индивидуалног образовног плана (ИОП2) за 20 деце и обезбеђивање личног пратиоца детету и ученику за троје деце.

Што се тиче повећања компетенције за примену инклузивног приступа образовању и обука запослених у установама образовања, у ОШ "Здравко Гложански" реализоване су две акредитоване обуке и две обуке преко ЦОП пројекта и једно хоризонтално подучавање које подржава инклузивну културу и праксу за наставнике; у ОШ "Шаму Михаљ" из Бачког Петровог Села 6-оро наставника је учествовало на онлајн обуци у оквиру ове тематике (инклузивни приступ) док је из ОШ "Светозар Марковић" 35 наставника и из музичке школе "Петар Коњовић" 20 наставника прошло семинар „Инклузивно образовање и индивидуални образовни план“.

Што се тиче успостављање Тима за инклузију на локалном нивоу и континуирана сарадња са ИРК, у ОШ "Здравко Гложански" 29 ученика похађало је наставу по ИОП-у и индивидуализацији, као и они који су добијали додатну подршку стручњака из ШОСО "Братство" (8 ученика) имају мишљење ИРК-а, док је у ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у школској 2020/2021. године било три састанка тима за инклузију; у ОШ "Светозар Марковић" је реализовано 4 састанка тима за инклузију док је у ОШ "Север Ђуркић" реализовано два састанка и добијено 9 решења ИРК; Друштво пријатеља деце општине Бечеј је имало квалитетну сарадњу са председницом ИРК и чланицом ИРК из ЦСР.

Што се тиче уклањања физичких баријера, адаптирања простора и опремања асистивним технологијама током 2020/2021.године, у ШОСО "Братство" обезбеђена је покретна платформа - лифт на улазу у школу за 3 ученика са церебралном парализом; у ОШ "Здравко Гложански" има прилаз са особе са инвалидитетом, нема прилагођен тоалет, нити посебну асистивну технологију, али је опремљена са пуно Монтесори и дидактичких материјала потребних за рад са децом са сметњама у развоју; у ОШ "Шаму Михаљ" из Бачког Петровог Села постоји асистивна технологија за ученике са оштећењем вида (потпуно слепило) и има дидактичких материјала за рад са децом са сметњама у развоју.

Што се тиче препознавање даровите деце и креирање механизма подстицања и напредовања у ОШ "Здравко Гложански" је за два ученика израђен ИОП-3 док је у ОШ "Север Ђуркић" препознато троје ученика.

У оквиру стратешког циља **2.4: Унапређен квалитет образовања за сву децу и специфичног циља 2.4.1. Унапређене компетенција запослених у образовању у циљу унапређивања остваривања образовне и васпитне функције установа:** у предшколској установи је за све васпитаче и медицинске сестре васпитаче организовано интерно стручно усавршавање на 4 различите теме из области ИКТ-а и 3 онлајн акредитована семинара као и два онлајн стручна скупа; наставници и стручни сарадници ШОСО "Братство" су током 2020/2021. године похађали 10 семинара; у ОШ "Здравко Гложански" је одржано 5 акредитованих обука и 4 хоризонтална подучавања везано за разне теме образовања и васпитања при чему је 80% запослених у школи прошао неки вид стручног усавршавања; у ОШ "Север Ђуркић" је 40 учесника похађало два стручна семинара; у ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у школској 2020/2021. години је одржано једно за 18 запослених; у ОШ "Шаму Михаљ" из Бачког Петровог

Села 8 наставника присуствовало једном стручном семинару; у ОШ "Светозар Марковић" је један запослени присуствовао на стручном усавршавању; средња Техничка школа је реализовала три стручна семинара за своје запослене; Економско-трговинска школа је реализовала 3 стручних семинара и 10 огледних активности за све запослене из школе.

Што се тиче повећање флексибилних форми рада са ученицима, у ОШ "Здравко Гложански" постоји продужени боравак и број деце корисника је 50. Допунску наставу из ове школе су држали сви наставници где се за то указала потреба; у ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј такође ради продужени боравак за децу 1. и 2. разреда, похађају деца чији родитељи су у радном односу, а не само деца из маргинализованих група; у ОШ "Светозар Марковић" из Бачког Градишта код ученика се препознајемо већа мотивација рада након рада ученика са ромским асистентом; у ОШ "Север Ђуркић" биле су 2 групе продуженог боравка са укупно 52 деце; у Техничкој школи Креативна радионица у оквиру ЦНЦ секције за Дан жена и промоцију школе на сајмовима образовања и при посетама из основних школа. Активирање ученика кроз рад Ученичког парламента у хуманитарном правцу за помоћ професорки наше школе; у Гимназији су током 2020/2021. школске године Радионице и ваннаставне активности редуковане, у Економско-трговинској школи мотивација код ученика за учење је повећана применом различитих алатки из области ИКТ-а, међутим недостатак материјалних средстава и техничке инфраструктуре, ученицима из маргинализованих група отежава учење у онлајн свету. Њима је пружана подршка кроз допунску наставу, штампање материјала за учење и слично, такође у школи постоји 12 програма усклађених са локалним потребама; Хуманитарно удружење "Ђина" у континуитету ради са децом и младима (50 деце и младих је прошло кроз 5 различитих активности целоживотног образовања).

Што се тиче обучавање стручних кадрова и других лица ангажованих за рад са децом са сметњама у развоју, у свим јавним службама и организацијама из других сектора које пружају услуге за рад са децом са сметњама у развоју: у ШОСО "Братство" раде 51 стручна лица; у ОШ "Здравко Гложанки" едуковано је 43 просветних радника везано за те теме; у ОШ "Светозар Марковић" едуковано је 35 лица; у Економско-трговинској школи 20 лица; Друштво пријатеља деце општине Бечеј има 12 стручних кадрова за рад са децом са сметњама у развоју; у Центру за социјални рад има 8 стручних радника од којих су се 2 обучила током 2021. године за рад са децом са сметњама у развоју; у Хуманитарном удружењу "Ђина" постоји једно стручно лице-психолог.

Што се тиче едукације васпитача, наставника, здравствених радника, родитеља за рад на раној превенцији злоупотреба психоактивних супстанци, свих облика насиља, у ОШ "Север Ђуркић" је двоје прошло едукацију; у ОШ "Здравко Гложански" одржано је хоризонтално подучавање у оквиру наставничког већа у вези превенције насиља; у ОШ "Шаму Михаљ" из Бачког Петровог Села 40 наставника и 24 родитеља је присуствовало предавању на ову тему; у ОШ "Светозар Марковић" чланови Тима за заштиту и наставно особље; у Економско-трговинској школи је обучено 40 наставника.



Што се тиче континуираног праћења постигнућа ученика на основу резултата иницијалних, националних и међународних (ПИСА, ТИМС и ПРЛС) тестирања и резултата на завршним испитима у ОШ "Шаму Михаљ" из Бечеја, у ОШ "Шаму Михаљ" из Бачког Петровог Села и ОШ "Светозар Марковић" урађена је анализа резултата са завршних испита без процене напретка у односу на претходни период.

Што се тиче успостављање мреже сарадње између ОВУ кроз развијање механизма подршке у транзицији деце из једног образовног нивоа у други реализована су два плана транзиције деце из ПУ у ОШ; у ШОСО "Братство" број реализованих планова транзиције је 21, од тога је 3 ученика дошло из других школа; ОШ "Здравко Гложански" има један потписан споразум о сарадњи са Економском школом у оквиру ЦОП пројекта и три реализована плана транзиције; ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј је у случају 2 ученика реализован план транзиције; ОШ "Светозар Марковић" транзиција се остварује из предшколског у основно образовање - за ученике који уписују први разред: 43 ученика; из 4 у пети разред: 50 ученика и из основне у средњу школу: 52 ученика; Економско-трговинска школа везано за транзицију деце из једног образовног нивоа у други имала је за 2 ученика;

У оквиру специфичног циља **2.4.2: Побољшан квалитет образовања и унапређени ресурси у сеоским срединама** у ОШ "Здравко Гложански" у Радичевићу постоји информатички кабинет, дидактичка средства се купују додатно и за тај објекат, такође могу на реверс узимати средства, у инф.кабинету је број рачунара 10 што је и био највећи број ученика у једном одељењу у шк.2020/2021.години, сва школска дидактичка.средстава су доступна ученицима у ИО Радичевић и тешко је одредити тачан број доступних дидактичких.средстава; у издвојеном одељењу ОШ "Шаму Михаљ" у Пољаници (сеоска школа) у 2021. школи постоји 1 рачунар, школу похађа 8 ученика; у ОШ "Светозар Марковић" из Бачког Градишта се располаже са једним информатичким кабинетом од 20 рачунара, Клубом подршке за маргинализоване групе са 1 рачунаром, сваки кабинет има један лаптоп са пројектором или тв излазом.

Што се тиче реализација развојних пројеката у сеоским срединама комплетна реализација свих пројеката Основне школе "Здравко Гложански" подразумева активно укључивање и истурено одељење Радичевић; у ОШ "Светозар Марковић" из Бачког Градишта се реализује пројекат - "Образовање за све у клубу подршке" подржан од стране ЕУ И Министарства просвете;

У оквиру стратешког циља **2.5.Промоција дефицитарних занимања и образовних профила у систему средњег образовања и специфичног циља 2.5.1.Повећан обухват деце и стопа завршавања средњег образовања и васпитања:** због епидемиолошке ситуације је реализована само проф.оријентација на ЧОС-овима, путем радионица, посета средњим школама се реализовало информисање деце завршних разреда ОШ, њихових родитеља као и у виду представљања средњих школа о понуди одређених образовних профила путем Дана отворених врата, штампањем плаката и

флајера, промоцијом спортских клубова и друго али без информације која се сматрају дефицитарним занимањима.

Што се тиче отварања нових образовних профила у складу са потребама током 2020/2021.школске године није остварено.

Што се тиче доделе стипендија за ученике који се школују за дефицитарне области у Економско-трговинској школи је 35 ученика добило.

Што се тиче реализација активности каријерног вођења и саветовања, стручни сарадници школа раде професионалну оријентацију са матурантима школе као и одељенске старешине на час-у које пружају информације о дефицитарним занимањима, даљем школовању, саветују. У Гимназији је 80 ученика обухваћено тестирањем и давањем повратне информације о резултатима у виду саветовања; у Економско-трговинској школи су ученици обухваћени док је 20 ученика посетило привредна друштва, стручна пракса, сајам образовања, сајам угоститељства и туризма у Новом Саду и Београду; у ШОСО "Братство" са ученицима осмих разреда, ради се процена способности и саветовање у циљу усмеравања и проналажења оптималних решења за наставак школовања.У оквиру средње школе спроводе се активности усмерене на оспособљавање и осамостаљивање у оквиру профила за који се школују, организују се посете привредним субјектима у оквиру конкретних занимања ради упознавања и стицања увида у конкретне аспекте и процесе рада, реализују се обуке о процесу производње и дистрибуције пољопривредних производа, воћа и поврћа са посебним нагласком на то да ученици сами производе а потом врше продају производа, реализује се и саветовање са стручним лицима из дате области, као и са стручном службом у вези са могућностима уласка на тржиште рада након завршетка средње школе.

Што се тиче спречавање осипања ученика у средњим школама у ШОСО "Братство" Осипање у школској 2020/2021 години је смањено у односу на претходне године. Додатно је рађено на промовисању уписа у средњу школу на основу примера добре праксе - ученици су говорили о својим искуствима на организованим скуповима промотивног карактера, у насељеним местима у околини Бечеја; сви ученици успешно завршили гимназију; у Економско-трговинској школи је било 4 примењене афирмативне мере уписа; такође подаци Канцеларије за ромска питања показују да су сви ученици Ромске националности завршних разреда успешно завршили завршне разреде односно да није било понављача.

Што се тиче перманентног праћења и указивања на потребу оптимизације мреже средњих школа у складу са локалним потребама руководиоци средњих школа са територије општине Бечеј су става да је мрежа средњих школа неадекватна, да није у складу са Стратегијом развоја образовања у Р. Србији и очекивањима за квалитетним образовањем, посебно у односу на суседне општине, и да је образовна понуда од тражње локалних привреда непромењена .

Што се тиче истраживања ефеката дуалног образовања након завршетка школовања прве генерације ученика, истраживање није спроведено али постоје подаци из Економско-трговинске школе да се ученици завршеног 3. степена (смера трговац и кувар) се одмах запосле након завршене средње школе.

У оквиру стратешког циља **2.6. Изградња школе по мери детета и специфичног циља 2.6.1. Повећана партиципација деце/ученика у раду и животу школе и локалне заједнице, све установе образовања одржавају и промовишу ученичке пројекте, акције и акције ученичких парламената** (хуманитарне акције), такође ученици/Парламент су активно укључени у рад школских тимова, редовно учествују у планирању и реализацији различитих активности, радионица, вашара, обележавања важних датума унутар школа.

Установе образовања и васпитања одржавају континуитет организовања и учествовања у културним дешавањима у општини (посете музеју, позоришту, библиотеци, културна уметничка друштва, Спомен куће Тан), али у школској 2020/2021. години због епидемиолошке ситуације нису организована културна дешавања нити спортска такмичења те ученици нису учествовали у њима. Ученици су учествовали само на школским такмичењима.

У оквиру специфичног циља **2.6.2. Унапређене мере за спречавање насиља, дискриминације и промоцију толеранције** у школској 2020/2021. години због епидемиолошке ситуације су превентивне активности за ширење толеранције, интеркултуралности и ненасилног решавања сукоба, реализоване на нивоу одељења (код старијих разред и то подељено у групе) на ЧОС-овима и часовима редовне наставе кроз различите наставне предмете, на часовима грађанског васпитања. У оквиру пројекта Друштва интелектуалаца "Браће "Тан" под називом "Буди ми пријатељ" све 4 основне школе из Бечеја, међу њима и ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј су учествовале од априла до октобра 2021. године. У оквиру пројекта одржане су 4 радионице са децом од маја до октобра 2021. године у темама: облици насиља, дискриминација, толеранција, поштовање људских права. Број учесника ОШ "Шаму Михаљ" из Бечеја је 35. Такође, у овој школи грађанско васпитање је слушао 51 ученика виших разреда. У оквиру градива су обрађене теме превенцију дискриминације и промоцију толеранције и интеркултуралности. У оквиру градива су обрађене теме превенцију дискриминације и промоцију толеранције и интеркултуралности. У ОШ "Светозар Марковић" је реализовано 6 активности за превенцију дискриминације и промоцију толеранције и интеркултуралности, док је у Економско -трговинској школи реализовано 26 активности током 2020/2021. школске године на којима су сва деца узела учешће. У ШОСО "Братство" на часовима одељенских старешина у оквиру другог и трећег циклуса су реализоване овакве активности. Такође, тематске радионице су реализоване у оквиру обележавања значајних датума из ове области. Број ученика који је обухваћен: 80. Хуманитарно удружење "Ђина" је на тему толеранције и мултикултуралности организовало активности, такође су имали активност Палачинка фест на којој је 30 младих узело учешће и на Данима села Бачког Градишта када је учествовало 200 деце.

Што се тиче организовање заједничких активности вртића и свих школа у општини (Дечја недеља, Дан толеранције, Дан планете...) због епидемиолошке ситуације и мера које прописане нису се одржавале заједничке активности, осим учешћем на ликовним конкурсима, него су се све установе образовања организовале унутар установа. ШОСО "Братство" је учешћем у Дечјој недељи, реализовала 11 активности (спортских, музичких, креативних, едукативних). Број ученика који су учествовали - око 90. У Економско-трговинској школи је реализовано 6 активности на којима је узело учешће 60% ученика.

У оквиру активности успостављања сарадње са предшколским и школским установама у земљи и иностранству - јачање система хоризонталног учења, ОШ "Здравко Гложански" реализовала је хоризонтално учење и подучавање са школама у којима смо заједно у пројектима Савета Европе и Песталоци фондације континуирано онлајн. Гимназија Бечеј је са Европском комисијом и ТЕМПУС реализовала пројекте Еразмус+ пројекта на тему ВОДА. 4 мобилност и као домаћини било је укључено око 30 ученика и 5 професора. Економско-трговинска школа је кроз пројекат RICO реализовала 3 активности прекограничне сарадње са Републиком Мађарском. Друштво пријатеља деце општине Бечеј је у сарадњи са ПДС, која је носилац организације Дечије недеље на локалном нивоу у сарадњи са свим институцијама и организацијама.

**Напомена:** треба узети у обзир да школска 2020/2021.година није репрезентативна за многе активности јер је током 2020.године била ванредна ситуација у Републици Србији и због новонастала ситуације био је измењен начин рада како у основним и средњим школама тако и у предшколским установама широм Србије. Многе испланиране активности Годишњим плановима нису реализоване јер су мере добијене од стране надлежних институција МПНТР и ШУ Нови Сад спречавале или ограничавале реализацију истих.

*Извештај саставила: Татјана Митић, директорка Предшколске установе „Лабуд Пејовић“ Бечеј – чланица Савета за права детета задужена за област квалитетног образовања за сву децу*

Током 2021. године активности здравствених радника у Дому здравља Бечеј су спроведене у складу са планом за ову годину. С обзиром на епидемиолошку ситуацију у вези пандемије Ковид-19 едукација здравствених радника о неким темама се одвијала он лине, а превентивни рад у смислу просвећивања пацијената поготово у вези заштите од заразних болести појединачно током сваке посете изабраном лекару и путем медија.

У Дечијем диспанзеру превентивни рад у саветовалишту за бебе се одвијао несметано у складу са епидемиолошким мерама: промоција дојења и правилне исхране током прве године живота, обухват потпуно имунизоване деце у овом узрасном добу је и даље високих 99%, а обухват имунизоване деце и адолесцената је 99,6%. Праћен и процењиван је нутритивни статус деце при сваком индивидуалном прегледу код изабраног педијатра и дати су потребни савети родитељима. Обављени разговори са децом и родитељима о квалитетној исхрани и физичкој активности деце при прегледима код педијатра индивидуалним разговорима. Такође током спортских прегледа дати су потребни савети за исхрану код деце која се баве спортом. Индивидуалним разговорима кроз здравствено – васпитни рад едуковани су адолесценти о репродуктивном здрављу и контрацепцији. Промовисана је имунизација деце и адолесцената против ХПВ вируса. Едукација младих о штетности пушења, конзумирања алкохола и употребе психоактивних супстанци се спроводила индивидуалним разговорима и током систематских прегледа. Што се тиче едукације здравствених радника о потребама младих иста се није спроводила из епидемиолошких разлога. У Диспанзеру за жене спровођена промоција здравља и здравствено просвећивање трудница приликом сваке посете труднице гинекологу. Праћене су високоризичне трудноће, спонтани и планирани побачаји и обављени скрининзи у првом и другом триместру трудноће. Из епидемиолошких разлога није било могуће организовати Школу родитељства те су обављени индивидуални разговори са трудницама. Обезбеђен је ДПСТ на ХИВ за труднице пред пријем у породилиште. Стопа педијатријског АИДС-а у 2021. години је 1/6179.

Превентивни и куративни рад са децом се спроводио у Стоматолошкој служби за децу у отежаним условима због пандемије Ковид-19, ипак предвиђени прегледи су обављени према плану.

У ПУ „Лабуд Пејовић“ одржана панел дискусија Превенцијом против болести зависности 6.6.2022. (теме: зависност од интернета, хране и промовисање здравог начина живота...)

Према подацима из ОШ „Шаму Михаљ“ из Бачког Петровог Села за 2021. годину 16% од укупног броја ученика има проблем са гојазношћу и/или предгојазношћу.

Гимназија Бечеј: Годишњим и оперативним плановима за физичко и здравствено васпитање је обухваћена важност правилне исхране и физичке активности као и опасности у поремећају у исхрани (булимија и анорексија).

У ШОШО „Братство“ током 2021. године у оквиру саветодавног рада са ученицима обрађивале су се теме репродуктивног здравља, о полно преносивим болестима и заштити од нежељене трудноће.

У ОШ „Шаму Михаљ“ Бечеј на тему репродуктивног здравља адолесцената у шк. 2020/2021. год број реализованих активности је 0. ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово Село спровођена је едукација адолесцената у оквиру наставе биологије и ЧОС-а у 7. и 8. разреду. Број обухваћених ученика је 112.

ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште : унапређење репродуктивног здравља адолесцената постиже се путем редовне наставе из биологије, презентацијама Ученичког парламента и радом Тим за здравствену превенцију и борбу против болести зависности.

ОШ „Здравко Гложански“ у оквиру ЧОС-а у 7. и 8. разреду је редовна тема ова тематика. Поред тога стручна служба са заинтересованим ученицима организује индивидуалне саветодавне састанке у вези тога, или у малим групама подељеним по полу.

У ШОШО „Братство“ у оквиру саветодавног рада са ученицима радило се на едуковању о штетности ПАС. ОШ „Здравко Гложански“ : У оквиру ЧОС-а у 7. и 8. разреду је ово редовна тема.

Број едукованих адолесцената и родитеља у оквиру ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у шк. 2020/2021. год је 0. ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово Село : 25% ученика од укупног броја је едукован (превенција пушења, употреба алкохола и психоактивних супстанци). ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште: едукација спроведена за све ученике школе - око 85%. Гимназија Бечеј: Едукација о штетности ПАС се спроводила на ЧОС-у. У ЕТШ Бечеј: Едукација о штетности ПАС се спроводила на часу одељењског старешине, на интерним трибинама, у оквиру грађанског васпитања.

Број просветних радника ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у шк. 2020/2021. год који су прошли семинар „Здраво одрастање“ је 0. ОШ Здравко Гложански Бр. едукација –такође 0.

Организовање одвојених кампања о превенцији пушења и употребе ПАС међу децом и адолесцентима: ОШ „Здравко Гложански“- нису имали ван ЧОС-ева циљане активности у овом делу. ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово Село - 25% ученика од укупног броја је едукован (превенција пушења, употреба алкохола и психоактивних супстанци). ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште – Презентација на час-у на тему алкохолизам, дроге, пушење.

Едукација родитеља/старатеља, васпитача и наставника за рано откривање проблема менталног здравља код деце и адолесцената: ОШ „Здравко Гложански“ - посебну едукацију у овом делу нису имали, али је стручна служба континуирано сарађивала са одељењским старешинама и родитељима

ученика од првих знакова неприлагођеног понашања и успостављала контакт са надлежним службама и ван школе. У оквиру ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у 2021. години нису едуковани родитељи/старатељи, и наставници за рано откривање проблема менталног здравља код деце и адолесцената. ОШ „Шаму Михаљ“ Бачко Петрово Село: 1 ученик (0,21%) је упућен од стране школског психолога код специјалисте на даље саветовање. Гимназија Бечеј: Педагошко-психолошка служба у сваком моменту стоји на располагању свим ученицима, њиховим родитељима и наставницима у пружању подршке и савета у вези проблема менталног здравља ученика. Разговори се одвијају у пријатно уређеној просторији која ствара осећај сигурности и опуштености. ПУ „Лабуд Пејовић“: едукација о овој теми није реализована.

Едукација родитеља и запослених у образовним установама у вези са штетним ефектима пасивног пушења: ШОШО „Братство“ Бечеј - реализоване радионице за ученике другог и трећег циклуса образовања о штетности дуванског дима. ОШ „Здравко Гложански“ - нису имали едукације на ову тему. У ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј у 2021. години нису едуковани родитељи/старатељи, и наставници у вези са штетним ефектима пасивног пушења. ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градиште - одржане 2 едукације на ову тему.

Током 2021. године током пандемије КОВИД-19 здравствени сектор је функционисао у измењеним и отежаним условима. У Дому здравља Бечеј од 2019. године немамо запосленог психолога који би се бавио децом. У Дечјој болници у Новом Саду нема термина за психолога ни за логопеда, за дечјег физијатра повремено нам је дато неколико термина који су недовољни наспрам потреба деце за физикалним третманом. Имамо једног запосленог гинеколога и још једну гинеколошкињу која долази хонорарно. Због недостатка кадрова због болести и исцрпљености здравствених радника у овом периоду били смо приморани да у ходу решавамо настале проблеме, продужењем радног времена често и прековременим радом. У оваквим условима смо просвећивање пацијената спроводили индивидуалним разговорима, преко медија и друштвених мрежа. Изостала је едукација здравствених радника о потребама младих, кампања о унапређењу свести јавности о превенцији повређивања деце и адолесцената и остали семинари о веома важним темама за рад са децом. Имунизација деце и адолесцената је спроведена у пуном обиму. Није било могуће организовати групна саветовалишта за адолесценте нити Школу родитељства због пандемије КОВИД –19.

*Извештај саставила: др Габријела Ивошевић, педијатар специјалиста у Дому здравља Бечеј – чланица Савета задужена за област бољег здравља за сву децу.*

Анализом добијених података у извештајима о реализованим активностима за унапређење положаја и права деце са сметњама у развоју добијених од ПУ „Лабуд Пејовић“, О.Ш.“Светозар Марковић“ Б.Градиште, О.Ш.“Север Ђуркић“ , О.Ш.“Здравко Гложански“, ШОСО „Братство“ , О.Ш.“Шаму Михаљ“ Б.П.Село, Дома здравља Бечеј, Центра за социјални рад Бечеј и Интерресорне комисије Бечеј током 2021.године дошло се до закључка:

У оквиру стратешког циља **4.1. Унапређивање положаја и права деце са сметњама у развоју и стварање могућности за њихово равноправно учешће у друштву** и специфичног циља **4.1.1.1. Повећан ниво сензибилности и информисаности друштва о деци са сметњама у развоју, њиховим потребама, могућностима и правима**, а имајући у виду да је сензибилност у односу на права детета са сметњама у развоју врло ниска, стога не постоји механизам за систематско регистровање података о овој популацији и недостају поуздани подаци о њиховом броју, узрасту, социјалном положају...

Међутим, велики број васпитно-образовних установа на територији општине Бечеј је током 2021.године наставила сарадом на подизању свести и информисаности друштва путем друштвених мрежа, локалних писаних и електронских медија, као и разним хуманитарним акцијама прикупљања средстава за децу из осетљивих категорија. Школе су кроз учествовање уразличитим активностима обележавале Дан толеранције, Међународни дан особа са инвалидитетом, Светски дан белог штапа, Међународни дан деце са аутизмом, светски деце са Дауновим синдромом, Дечију недељу.

Иако је много тога учињено на плану видљивости потешкоћа и проблема са којима се сусрећу деца са сметњама у развоју и инвалидитетом током прошле године, и даље перзистирају проблеми са којима се ова популација сусреће, а који говоре у прилог чињеници да друштво на челу са стручњацима има капацитет да учини много више на освешћивању ове проблематике.

С тога су током 2021.године родитељима деце са сметњама у развоју као најкориснији начин информисања биле организације цивилног друштва, пре свега неформалне родитељске групе. Највећи изазов свакако представља прерасподела буџета на начин на којим се успостављају приоритети у обезбеђивању подршке у правцу инклузивности као и развијању праксе информисаности опште популације за унапређење права, положаја и капацитета деце са сметњама у развоју и инвалидитетом.

У оквиру специфичног циља **4.1.1.2. Обучавање стручног кадра и других лица ангажованих за рад са децом са сметњама у развоју**, а према добијеним извештајима током 2021.године од стране образовно-васпитних институција долазимо до закључка да се најчешће спроводила интерна



едукација и хоризонтална подршка за повећање компетенција кадрова за рад са децом са сметњама у развоју.

Центар за социјални рад има 7 лиценцираних стручни радника, док у О.Ш.“Здравко Гложански“ је додатно едуковано 43 просветних радника у раду са децом са сметњама у развоју, а реализоване су 2 акредитоване обуке, као и једно хоризонтално подучавање. У О.Ш.“Светозар Марковић“ у Бачком Градишту је едукована 1 особа за децу са сметњама у развоју, док Друштво пријатеља деце општине Бечеј броји 12 обучених стручних лица за рад са децом са сметњама у развоју.

Као разлог смањеног броја реализације обука васпитача, учитеља, наставника, личних пратиоца, здравствених радника и других стручњака наводи се пандемија Ковид 19, те стога се активности ове врсте планирају за 2022.годину. И поред постојеће пандемије, одређени број стручних кадрова током претходне године узео је учешће у вебинарима и семинарима: „Инклузивно образовање и индивидуални образовни план“; „Инклузија деце која су другачија“; „Рад са децом која су другачија“ „Рад са децом која имају развојне и здравствене потешкоће“. Несмемо занемарити чињеницу да и даље постоји проблем који указује да наставни кадар у типичним школама испољава сумње усвоје компетенције за рад са децом из ове осетљиве категорије.

У оквиру специфичног циља **4.1.1.3. Наставак прилагођавања комуналне инфраструктуре и јавних установа у локалној заједници, ради што квалитетније доступности свих сервиса деци са сметњама у развоју**, значајан помак на овом пољу у току 2021.године је начинила ШОСО „Братство“ обезбеђивањем рампе за децу са инвалидитетом чиме им је омогућено лакшан приступ објекту школе. О.Ш.“Здравко Гложански“ има један прилагођен објект за децу са сметњама у развоју. Према подацима добијених од ИРК, током претходне године за децу са сметњама у развоју и инвалидности дате су препоруке за прилагођавање инфраструктуре и обезбеђивање асистивне технологије, како би се унапредила координација и инклузивност услуга у заједници за ова угрожена популација.

Што се тиче специфичних циљева 4.1.2.1. и 4.1.2.2. развијање програма и пружање подршке примарним, сродничким и хранитељским породицама путем унапређења услуга у заједници и инклузији деце са сметњама у развоју у све облике живота у заједници, а на основу добијених података у Центру за социјални рад има 70 корисника и њихових породица, користе све врсте доступних подршки.

Током 2021.године у школи „Братство“ 124 детета је користило услуге додатне подршке дефектолога различитих профила.

Упракси се срећемо и даље са проблематиком нејасног доживљаја суштине инклузивног приступа у образовању, где већина наставничког кадра истиче да није спремна за рад са децом са вишеструким сметњама те се образовање ове категорије деце најчешће одвија искључиво у школи за основно и средње образовање “Братство“.

Оно што је значајно поменути је чињеница да на локалном нивоу претходних година и током 2021.године дефектолози различитих профила из ШОСО „Братство“ пружају повећаним капацитетима услуге додатне дефектолошке подршке деци са сметњама у развоју која се образују по инклузивним принципима, што самим тим повлачи за собом и значајно бољу међусобну сарадњу наставног и дефектолошког кадра. Нарочито је значајна и подршка васпитачима, учитељима и наставницима типичних школа у виду саветодавних активности, као и учествовање у заједничком ангажовању на јачању потенцијала и капацитета деце са сметњама и потешкоћама у развоју од стране дефектолога, што надаље имплицира оснаживањем њихових компетенција за рад.

Неопходно је интензивирати реализацију различитих интерних обука од стране дефектолога, узимајући у обзир да је на територији општине Бечеј ангажовано 13 дефектолога различитих профила едукованих искључиво за пружање додатне подршке и унапређивање образовања и уопште живота деце са сметњама у развоју. Према добијеним подацима од стране ИРК Бечеј, током 2021.године од укупног броја поднетих захтева (69), 18 се односило на обезбеђивање подршке стручњака из одређене области у складу са потребама детета, ученика и одраслог. У прилог овој чињеници говори и податак да је током 2021. године поднето 21 захтев Интерресорној комисији за упућивање детета у школу за образовање ученика са сметњама у развоју „Братство“. С друге стране, значајно је напоменути да је од укупног броја чак 20 захтева поднето ИРК за доношење измењеног индивидуално образовног плана (ИОП2).

Сврха ангажовања личног пратиоца подразумева пружање детету одговарајуће индивидуалне практичне подршке ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности детета. Подаци добијени од ИРК за 2021.годину говоре да је поднето 3 захтева за обезбеђивање услуге личног пратиоца детету. У О.Ш.“Север Ђуркић“ обезбеђена су 2 лична пратиоца, исто као и у О.Ш.“Здравко Гложански“, док је у О.Ш.“Шаму Михаљ“ у Б.П.Селу и ОШ „Светозар Марковић“ Бачко Градишту обезбеђен лични пратилац само за једног ученика, као и у ПУ „Лабуд Пејовић“. На основу евиденције Центра за социјални рад Бечеј утврђено је да је током 2021. године поднето 25 захтева за услугу лични пратилац детета. Током 2021.године на територији општине Бечеј социјална установа „Наша чуваркућа“ је пружала ову услугу.

У оквиру унапређивање здравствених услуга и услуга ре/хабилитације за децу сасметњама у развоју и специфичних циљева **4.1.3.1. и 4.1.3.2. 4.1.3.3. Развој програма и мера здравствене заштите и ре/хабилитације, едукација радника у примарној здравственој заштити за превенцију и рано откривање, као и рану интервенцију деце са сметњама у развоју** се доста говорило, али је реализација изостала. О вишеструким утицајима ране интервенције за децу са сметњама у развоју се током претходне године доста разговарало и покушало се радити на проблематици омогућавања увођења деце узрасне групе до 5 година у систем додатне дефектолошке подршке, међутим резултати су изостали.

ШОСО „Братство“ као један од значајних показатеља успешности и континуираног рада са децом са сметњама у развоју, још увек нема развијен програм услуга за рану интервенцију деце са сметњама у развоју.

Да би се пратило у којој мери локална заједница напредује ка остварењу потпуне инклузије деце са сметњама у развоју, потребно је прикупити податке о интервенцијама у раном детињству, где је неопходна сарадња родитеља, здравствених и предшколских установа и стручних лица, дефектолога. Међутим, ту настају препреке социо-културне и економске природе, као и недостатак административног капацитета.

Подаци добијени од стране ИРК Бечеј говоре у прилог томе да ни један захтев ИРК није поднет на узрасту детета до 3 године, док је за 13 захтева поднето на узрасту 3-6,5 година, 20 деце (захтева) поднето на узрасту 6,5-10 година, 16 захтева на узрасту 10-14 година и 14 захтева на узрасту 14-18 година.

У оквиру здравствене установе у Бечеју током 2021.године ради унапређења система подршке информисаности родитеља/хранитеља опотребама, капацитетима и потешкоћама деце са сметњама у развоју спроводила се едукација кроз саветодавни и индивидуални здравствено васпитни рад током посете изабраном педијатру, док је евиденција деце на раном узрасту планирана за 2022. годину.

У ПУ „Лабуд Пејовић“ је у периоду април-мај 2022. реализована услуга логопедског тестирања која је имала за циљ рано откривање тешкоћа у говорно-језичком развоју деце припремно предшколског узраста и тиме пружила допринос унапређивању система подршке деци.

У оквиру специфичног циља 4.1.4.1. Развијање концепта инклузивног образовања деце са сметњама у развоју на свим нивоима а према добијеним подацима, у ШОСО „Братство“ је укупно 124 ученика добило неку врсту додатне дефектолошке подршке; Број деце која појађају наставу по ИОП1 у „Шаму Михаљ“ Бечеј у школској 2020/2021. години је 8, по ИОП2 је 3 и 5 ученика је добило додатну образовну подршку у виду логопедског/олигофренолошког третмана, у школској 2020/2021. години у ОШ „Шаму Михаљ“ основну школу је завршио 55 ученика, од тога 1 ученица са сметњама у развоју (2%), 30 дечака (55%) и 25 девојчица (45%), 3 са села (5,4%), 11 српске етничке припадности (20%) и 44 мађарске етничке припадности (80%); у ОШ „Здравко Гложански“ је било 22 ИОП-а, поред тога је још било 7 индивидуализација и поред њих још 8 деце која су добијала додатну подршку стручњака из ШОСО „Братство; у ОШ „Шаму Михаљ“; из Бачког Петровог Села ИОП 1 - 30; ИОП 2 – 4 ученика; Осморо деце су добијали подршку стручњака из ШОСО „Братство“ у ОШ „Светозар Марковић“; из Бачког Градишта троје деце је добило неки вид образовне подршке; према подацима Друштво пријатеља деце општине Бечеј од корисника социјално педагошке подршке за 12 деце је урађен ИОП док је 4 деце на програму индивидуализације у типичним школама; подаци добијени од Канцеларије за Ромска питања показују да је ангажовано два педагошка асистента у основним школама и два ментора у средњим школама, као и да је пружена подршка и

помоћ кроз пројектне активности подржане од ЈЛС Бечеј и програма Хуманитарног удружења „Ђина“; у виду стручне помоћи при учењу.

Подаци добијени из Центра за социјални рад говоре да је укупно регистровано 71 дете са сметњама у развоју, од тога на узрасту од 3-5 година - 11 деце; 6-14 година – 40 деце са сметњама; 15-17 година - 20 деце са сметњама у развоју.

Значајан податак говори да од укупно евидентираних 71 дете са сметњама у развоју у односу на степен и врсту инвалидитета, телесни инвалидитет - 12 деце; интелектуално оштећење - 34; сензорно оштећење - 2; первазивни развојни поремећај - 1; вишеструки инвалидитет - 19; ментална обољења - 3.

У оквиру специфичног циља **4.1.4.2. Обука кадрова за рад са децом са сметњама у развоју по инклузивном принципу на свим нивоима образовања**, у ОШ „Здравко Гложански“ реализоване су две акредитоване обуке и две обуке преко ЦОП пројекта и једно хоризонтално подучавање које подржава инклузивну културу и праксу за наставнике; у ОШ „Шаму Михаљ“ из Бачког Петровог Села 6-оро наставника је учествовало на онлајн обуци у оквиру ове тематике (инклузивни приступ) док је из ОШ „Светозар Марковић“ 35 наставника и из музичке школе „Петар Коњовић“; 20 наставника прошло семинар „Инклузивно образовање и индивидуални образовни план“.

Разлог смањених планираних активности везаних за ефикаснију координацију инклузивност услуга у заједници између различитих система подршке потребне деци са сметњама у развоју током 2021. године налазимо у чињеници да је то један комплексан процес у коме сви учесници (родитељи, здравствени радници, васпитачи, дефектолози, учитељи и наставници, лични пратиоци) морају бити мотивисани, ефикасни, обучени како би заједничким деловањем утицали на правовремено препознавање и дијагностику сметњи, доступност адекватних информација, смањењу предрасуда и стереотипа који серазвијају, укључивање мера подршке деци и породицама у процесу васпитања и образовања и паралелно с тим радити на унапређењу положаја деце са сметњама у развоју. Различите врсте подршке деци са сметњама у развоју се финансирају са различитих нивоа власти, те је и координација подршке као таква, отежана.

*Извештај саставила: Гордана Брежанчић, дипломирани дефектолог, тифлолог-логопед у ШОСО „Братство“ Бечеј – Чланица Савета за права детета задужена за област заштите деце са сметњама у развоју*

Анализом Приоритета 5: Заштите права деце без родитељског старања уочава се да су у току 2021. године спровођене активности углавном у оквиру Центра за социјални рад Бечеј, који располаже и са релевантним статистичким подацима из свог годишњег извештаја за 2021. годину. На евиденцији ове установе регистровано је 813 породица које су у току 2021. године оснажене остваривањем права на неки вид материјалне помоћи у циљу побољшања социо економског положаја породице и напуштања стања социјалне потребе. 490 породица остварило је право на новчану социјалну помоћ, одобрено је 1338 захтева за једнократном новчаном помоћи, 435 породица добило је огревно дрво за зиму и обезбеђено је 300 бесплатних obroка-Народна кухиња. Поред материјалних давања, Центар је током целе године пружао и саветодавне услуге у оквиру Саветовалишта за брак и породицу, а у бази података којом Центар располаже, бележи се 240 саветовања у току 2021. године (36 деце, 49 младих, 112 одраслих и 43 стара лица). У оквиру својих надлежности Центар за социјални рад Бечеј приоритетно се бави пружањем подршке и оснаживањем родитеља који су у ризику, подизањем родитељских компетенција на виши ниво, у циљу што адекватнијег одговора на потребе деце, како би се сачувала породица и избегло измештање деце из примарне породице. У току 2021. године забележено је чак 454 породице које су биле под превентивним надзором органа старатељства, 5 родитеља било је под корективним надзором над вршењем родитељског права, одржано је 3 конференције случаја са релевантним установама у циљу адекватнијег одговора на потребе деце која се налазе на смештају у хранитељским породицама (3 деце).

На евиденцији Центра за социјални рад Бечеј за 2021. годину евидентирано је 57 деце (структура деце: до 2 године живота: ж:0,м:2; од 2 до 5 године живота: ж:2, м:2; од 5 до 14 године живота: ж:13, м:17; од 14 до 17 године живота: ж:13, м:8) која се налазе на смештају у хранитељским породицама. Деца су смештена у 36 хранитељских породица. Све хранитељске породице прошле су адекватну обуку за хранитеље и поседују лиценце за свој рад. У општини Бечеј постоји и 2 специјализоване хранитељске породице (са посебном обуком за смештај деце са сметњама у развоју) и 2 хранитељске породице за ургентна хранитељства (са доступним 24 часовним смештајем за ургентна измештања деце). У току 2021. године 3 породице прошле су обуку за хранитељство за коју је надлежан Центар за породични смештај и усвојење (нове хранитељске породице у 2021. години). Хранитељске породице имају континуирану подршку стручних радника Центра (социјалног радника, психолога, педагога, специјалног педагога и правника), као и подршку саветника из специјализоване установе која се бави хранитељством - Центром за породични смештај и усвојење из Новог Сада. Са децом која се налазе на смештају у хранитељској породици ради у континуитету, прати се њихов раст и развој, задовољење њихових актуелних потреба кроз сарадњу са хранитељима, васпитно

образовним установама, здравственим установама и другим релевантним установама и институцијама од значаја. У току 2021. године спроведен је један поступак усвојења. Једно дете на евиденцији Центра за социјални рад Бечеј смештено је у установу. Улажу се максимални напори и негује се став да је интерес детета да остане у примарној породици, а уколико му је угрожено здравље и безбедност да се решења проналазе у смештајима која су најсличнија традиционалној породици.

Центар за социјални рад Бечеј забележио је два јавна наступа у којима је промовисао хранитељство и усвојење. Ове теме због специфичности и осетљивости у медијима су слабије заступљене, промоција се углавном одвија у оквиру саме установе када се директно обраћају лица заинтересована за хранитељство или усвојење, где се кроз разговор са стручним лицима добијају све релевантне информације (шта је хранитељство/усвојење, ко може бити хранитељ/усвојитељ, неопходна документација за подношење, трајање процедура, обуке и сл.).

У циљу квалитетнијег одговора на потребе деце без родитељског старања Центар као орган старатељства тесно сарађује са свим релевантним установама и институцијама на територији општине Бечеј. Неки од ових видова међусекторске сарадње регулисани су и Меморандумима и Споразумима о сарадњи. Присутне су мреже сарадње и партнерства са васпитно-образовним установама, јединицом локалне самоуправе, здравственим установама, Основним судом у Бечеју и Вишим судом у Зрењанину, Полицијском станицом Бечеј, Основним јавним тужилаштвом у Бечеју, удружењима грађана, невладином сектору... Ова повезаност изградила је мрежу стручњака који јачају капацитете локалне заједнице гарантујући безбедност, право на здравље, школовање и остала дечија права за децу која су без родитељског старања.

Анализом Приоритета 5 констатовано је да у општини Бечеј постоји мањак хранитељских породица. Све актуелне хранитељске породице су попуњене и постоји реалан проблем када је у питању измештање деце. Општина Бечеј нема прихватну станицу за ургентне смештаје деце жртава насиља. Потребно је у наредном периоду уложити напоре да се хранитељство више промовише грађанима општине Бечеј, како би се повећао број породица које би се бринуле о деци без родитељског старања. Анализом је уочено да друге установе и организације (поред Центра) не воде статистичке евиденције о активностима са децом без родитељског старања, а евидентно те активности постоје. Деца без родитељског старања неретко су укључена у додатне програме подршке у вртићима, школама, удружења грађана такође пружају додатну подршку. Јединица локалне самоуправе, здравствене установе, полиција и други сензибилисани су за координисан одговор на проблеме са којима се сачувају деца без родитељског старања. Општина Бечеј има капацитета да одговори на потребе деце смештањем у хранитељске породице и задржавањем што сличнијег окружења традиционалној породици. Потребно је да установе од значаја за ову тему у наредном периоду и бројчано евидентирају спроведене активности како би укупна слика добре међусекторске сарадње имала и квантитативни оквир.

*Извештај саставила: Ивона Божовић, директорка Центра за социјални рад Бечеј – Чланица Савета за права детета задужена за област заштите деце без родитељског старања*

У оквиру приоритета 6. постављен је стратешки циљ **6.1 Обезбеђен континуирани свеобухватни одговор друштва на насиље према деци са нултом толеранцијом кроз унапређен систем превенције, заштите и подршке**, који обухвата два специфична циља:

**Специфични циљ 6.1.1. Превенција и систематски рад на промени ставова, вредности и понашања у односу на насиље према деци**

Међусекторска сарадња релевантних институција у општини постоји и по потреби се активира: на релацији установе образовања и васпитања - ЦСР 7 контаката или - полиција 6 контаката. Центар за социјални рада наводи 43 (физичко: 10, емоционално: 12, занемаривање/немарно поступање: 1, експлоатација детета: 1, вршњачко насиље: 19). Едукативне кампање против свих врста насиља су реализоване интерно - пет прилагођених деци са сметњама у развоју у ШОСО „Братство“, а у ОШ “Светозар Марковић” на по три часа одељенског старешине и у оквиру 5 радионица/презенација. Едукација за унапређивање компетенција стручних радника за превенцију реализована је кроз учешће на више обука, уживо или онлајн, уз учешће 75 стручних радника из школа (ШОСО “Братство”, ОШ “Здравко Гложански” и “Шаму Михаљ” Бечеј) и 2 из Центра за социјални рад. У сарадњи са Центром за социјални рад 15 запослених у предшколској установи на 2 обуке оснажено је за рано препознавање деце у ризику од насиља. Унапређивање капацитета деце/ученика за превенцију кроз теме - облици насиља, дискриминација, толеранција, поштовање људских права - реализовано је континуирано, током године на часовима одељенског старешине и другим часовима и активностима, те је на овај начин од 70 до 100% деце у предшколској установи, односно ученика у ШОСО “Братство”, ОШ “Здравко Гложански” и “Светозар Марковић” било укључено у ове едукације, а све 4 основне школе узеле су учешће у пројекту „Буди ми пријатељ“ кроз 4 радионице (од тога 35 деце из ОШ „Шаму Михаљ” Бечеј). Спортске и едукативне активности и развијање здравих животних стилова су реализоване у ШОСО „Братство“, где су одржана 3 спортска догађаја и 12 едукативних радионица. Оснаживање родитеља/старатеља за развијање родитељских вештина и одговорно родитељство реализовано је у ПУ “Лабуд Пејовић” на родитељским састанцима у свим васпитним групама (око 75% родитеља), у ОШ “Светозар Марковић” са 20% родитеља, а у Центру за социјални рад реализовано је са 64 хранитеља.

**Специфични циљ 6.1.2. Интервенције усмерене ка заштити деце од насиља и подршка деци и породицама у ризику**

Евидентирано је 12 случајева вршњачког насиља (ШОСО „Братство“: 3 случаја другог нивоа и 1 трећег нивоа (физичко насиље) и 8 у ОШ “Шаму Михаљ” Бечеј, првог и другог нивоа), 60 интервенција Центра за социјални рад у случајевима насиља над децом, а 71 родитељ је упућен у процедуре



спровођења адекватних мера. У Предшколској установи реализовано је интерно усавршавање запослених на тему Права и обавезе одраслих - са нагласком на електронско насиље – 90% запослених информисано. У Центру за социјални рад сви запослени су едуковани за адекватно реаговање. Теме препознавања ризика и реаговања у ситуацијама насиља се, као и превентивне теме, са ученицима реализују интерно на часовима одељенског старешине, а осим тога реализовано је у 8 радионица у ШОСО „Братство као и са 51 учеником у оквиру обавезног изборног предмета - грађанско васпитање у вишим разредима у ОШ „Шаму Михаљ“ Бечеј. Активности усмерене на позитиван развој личности и регулисање агресивног понашања се реализују у оквиру индивидуалног саветодавног рада са ученицима (у појачан васпитно образовни рад рад у ШОСО „Братство“ је било укључено 4 ученика). Спровођење психосоцијалних програма за конструктивно решавање проблема деце која су злостављана и занемарена, деце са поремећајима у понашању, као и деце из дисфункционалних породица у школама се такође реализује кроз индивидуални саветодавни рад. У ОШ "Шаму Михаљ" Бечеј реализовано је око 30 индивидуалних саветодавних разговора у педагошкој-психолошкој служби школе са ученицима за конструктивно решавање проблема. У Центру за социјалну рад реализује се 1 програм - Саветовалиште за брак и породицу.

На основу добијених података, генерално се може закључити да се највећи број едукативних активности са циљем подизања компетенција у области и превенције и интервенције (намењене деци, запосленима и родитељима) у образовно-васпитним установама и Центру за социјални рад реализује континуирано и интерно - унутар установа. Ово је посебно уочљиво школске 2020/2021. године, због тада још актуелне пандемије COVID-19, јер се у извештајима више установа наводи да неке активности нису реализоване управо из тог разлога. Овде је значајан податак да је један број запослених прошао обуку онлајн. Активности подршке деци у образовно-васпитним установама, усмерене на позитиван развој личности и регулисање агресивног понашања, као и за конструктивно решавање проблема, према подацима, реализују се путем индивидуалног саветодавног рада унутар установа.

Међусекторска сарадња је видљива, иако првенствено у оквиру интервентних процедура.

*Извештај саставила: Силвија Субаков, дипломирани психолог Предшколске установе „Лабуд Пејовић“ Бечеј – Чланица Савета за права детета задужена за област заштите деце од дискриминације, злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља*

Анализом стратешког циља **7.1. Смањење броја младих који долазе у сукоб са законом и унапређење превентивних делатности и Специфичног циља 7.1.1. Решавање антисоцијалних проблема младих кроз повезивање институција** на основу прикупљених података којима располаже Центар за социјални рад Бечеј истиче се алармантна ситуација да се последњих година рапидно повећава број малолетника са кривичним делима. У току 2021. године регистровано је 164 малолетна лица починиоца кривичних дела ( до 14 године (кривично неодговорна деца): 52 лица, 14 и 15 година: 26 лица; 16-17 година: 51 лице, 18-20 година: 35 лица). Центар за социјални рад Бечеј у складу са својим надлежностима и законском регулативом проблематиком деце која су у сукобу са законом бави се кроз међусекторску повезаност са Основним јавним тужилаштвом у Зрењанину, Прекршајним судом у Бечеју, Полицијском станицом Бечеј, васпитно-образовним установама, удружењима грађана и др. Центар прати извршења изречених васпитних мера и налога за сва малолетна лица починиоце кривичних дела са територије општине Бечеј. За васпитне налоге укључивање, без накнаде, у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја Центар за социјални рад Бечеј има развијену дугогодишњу сарадњу са ЈП „Комуналац“ и Геронтолошким центром Бечеј (у поступку реализације налога). Превентивни рад са децом у сукобу са законом је саветодавног карактера у контексту поверених послова и у оквиру Саветовалишта за брак и породицу, као и кроз међусекторску сарадњу, посебно са васпитно-образовним установама (округли столови, конференције случаја, приказ случаја...). У току 2021. године регистровано је укупно 240 саветовања са стручњацима у оквиру Саветовалишта за брак и породицу, од чега је трећина рад са породицама са децом са проблемима у понашању. На евиденцији Центра за социјални рад Бечеј регистровано је 288 деце са проблемима у понашању и у сукобу са законом.

Анализом стратешког циља **7.2. Едукација јавности у препознавању антисоцијалног испољавања и промоција позитивних вредности и Специфичног циља 7.2.1.: Побољшање информисаности малолетника и обезбеђење њиховог активног учешћа и систему информисања** утврђено је да је у току 2021. године реализован низ различитих превентивних програма, највише у оквиру васпитно-образовних установа, које су имале за циљ да деци и младима промовишу позитивне друштвене вредности, одговорно понашање, као и да укажу на негативне последице социјално неприхватљивог понашања. Превентивне активности спроводиле су се у оквиру редовних наставних активности, на часовима одељенских старешина, преко пројеката који се реализују у школама, кроз индивидуални саветодавни рад са децом у ризику и сл. Теме које су биле заступљене су дискриминација, толеранција, насиље, развој компетенција за демократску културу и сл. Школе су сарађивале и са представницима МУП-а тако што су полицијски службеници долазили у посете

и водили разговоре са ученицима на теме безбедности саобраћаја, злоупотребе алкохола и дрога.

Едукативним активностима у циљу побољшања информисаности младих, промоције позитивних вредности и раног препознавања антисоцијалног понашања бавила су се и друга удружења, установе и организације на територији општине Бечеј. Истичу се Канцеларија за ромска питања, Канцеларија за младе, Бечејско удружење младих, Друштво пријатеља деце, Друштво интелектуалаца „Браћа Тан“ и други.

Анализом стратешких циљева Приоритета 7: Заштита деце у сукобу са законом и превенција може се констатовати да постоји међусекторски одговор у оквиру локалне заједнице у виду комплексног програма превенције антисоцијалног понашања код деце и младих. Едукативне активности спроводе се у васпитно-образовним установама, удружењима грађана, другим организацијама и установама владиног и невладиног сектора. Спровођење оваквих превентивних програма укључује сарадњу релевантних установа и организација (Центар за социјални рад и образовне установе, образовне установе и МУП и сл.). Примећено је одсуство активности које би се односиле на децу и младе који су већ у сукобу са законом. Тренутно једино Центар за социјални рад има конкретно развијене програме ресоцијализације деце и младих која су у сукобу са законом, у склопу својих надлежности и законске регулативе. Постоји простор за развијање активности и програма који би се бавили младима који су већ у сукобу са законом и којим је потребна додатна подршка у усвајању друштвено прихваћених образаца понашања, одговорног понашања и сл. Иако је примећена међусекторска сарадња, у циљу јачања локалне заједнице она може бити подигнута и на виши ниво у будућности, посебно у делу оснаживања веза између цивилног и нецивилног сектора.

*Извештај саставила: Ивона Божовић, директорка Центра за социјални рад Бечеј – Чланица Савета за права детета задужена за област заштите деце и сукобу са законом и превенција малолетничког криминала*

У оквиру националне стратегије за информисање која се односи на овај узраст становништва (децу) спомиње се једино едукација деце у оквиру формалног образовања о медијској писмености. Када је у питању школско образовање у Бечеју је у Гимназији тренутно организована настава предмета „Језик, медији и култура“ коју похађају сви ученици ове школе. Поред тога у појединим основним школама као што су «Север Ђуркић» и «Петефи Шандор» где се одвија обogaћени једносменски рад деца постоје и посебне новинарске и информативне секције – активности. Школски програми, када је у питању информатичка писменост, у основној школи се учи кроз предмет „Дигитални свет“ у првом и другом разреду основне школе, а од петог до осмог разреда у оквиру предмета „Информатика и рачунарство“. Након основне школе кроз изборни предмет „Језик, медији и култура“ у гимназијама се додатно потенцира образовање у овој области. У оквиру националне стратегије система јавног информисања Медијска писменост деце и младих је стратегијом конципирана као дугорочни циљ, али нису наведене конкретне мере у овој области. Такође се не спомиње ни улога већ постојећих медија када је у питању информисање за децу али ни информисање о деци није прецизније дефинисано стратешким циљевима нити су одређени приоритети на нивоу кровних стратешких докумената.

### **Локални медији**

Локални медији у Бечејској општини ипак прилично редовно у својим прилозима покривају догађаје за децу и дешавања како у школама тако и у инсталацијама културе, спортским клубовима и невладиним организацијама које раде програме са децом али су садржаји у медијима о деци намењени углавном одраслим читаоцима. Већина тих прилога, текстова, очигледно је да нису писани за децу и нису намењена деци као читалачкој публици. Сви текстови и други медијски прилози у локалним медијима јесу присутни и на порталима и друштвеним мрежама и на тај начин су доступни деци али би било упутно да их деца прате под надзором одраслих. Локални медији су у приватном власништву и нису у надлежности локалне самоуправе па самим тим и не учествују директно у изради акционих планова нити су дужни да извештавају о свом раду на основу њих. Препорука би била да се у договору са локалним медијима евентуално покрене иницијатива да се продуцирају специјална дечија издања или програми намењени за информисање и едукацију деце али и да се, уколико имају интереса сви локални медији укључе у израду годишњих акционих планова.

### **Афирмација медијске писмености**

Један од основних стратешких циљева и на државном нивоу је дефинисан као афирмација медијске писмености код деце пре свега основношколског узраста (ученици средњих школа донекле су обухваћени и ЛПА за младе и другим

стратешким документима за младе) што би требало би да буде и на локалном нивоу постављено као приоритет и усаглашено са кровним документима. Када је медијска писменост у питању ту се поставља као један од најзначајнијих принципа развијање критичког мишљења код деце тог узраста. Један од приоритета у оквиру овог плана требало би да буде и успостављање механизма који ће оснажити децу, родитеље, раднике у образовању али и медије да се изборе са трендом доминације медијских прилога која упорно и без скрупула крше дечја права, крше приватност, достојанство, па чак и безбедност деце. Када су медији у питању проблем данас у Србији је, пре свега, недостатак програма за децу али и оно што је најважније а то је непостојање утицаја деце на креирање медијских програма. Ту свакако школе и едукативне установе морају да дају највећи допринос.

Један од могућих приоритета неког заједничког деловања на нивоу свих школа требало би да буде и позорније праћење садржаја које се пласирају деци, већина психолога у школама требало би да обрати више пажње на трендове на интернету, шта деца конзумирају од садржаја на интернету, да буду што боље обавештени о могућим злоупотребама медијских и других информација које су деци доступни. Истовремено, интерресорна комисија било би пожељно да да води рачуна да прописи у погледу заштите деце морају бити усаглашени са другим демократским вредностима, као што је право на слободу изражавања, чиме су загарантоване одређене слободе изражавања и пласирања садржаја које морају да имају неку врсту надзора, родитеља или наставника када су деца и млади у питању. Критичко разумевање кључни аспект медијске писмености. То истовремено значи да деца треба да познају не само како се рукује новим технолошким уређајима и како да нађу оно што је за њих атрактивно - што савладају брзо, него како да разумеју и креативно користе садржаје и изворе и како да произведу нове.

### **Културно стваралаштво за децу**

Пре две године, 2020. године усвојена и Стратегија развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029. године. Овај документ представља основни стратешки документ културне политике Републике Србије, којим се на целовит начин утврђују правци деловања и начини спровођења културне политике, као јавне политике у области културе. У оквиру овог стратешког документа културно стваралаштво за децу и младе помиње се искључиво у оквиру Приоритета 3. и то кроз циљ Подстицање улоге културе у развоју друштва. Један од општих циљева Стратегије развоја културе Републике Србије је и 3. Развој продукције, културних потреба и равноправно учешће грађана у културном животу са Посебни циљем 3. Развој продукције, културних потреба и равноправно учешће грађана у културном животу усмерен је ка подстицању савременог стваралаштва и представљања и интерпретације културног наслеђа, као и бризи о њиховој доступности свим грађанима Републике Србије, чиме се у првом реду подстиче улога културе у развоју друштва и односи се и на развој културе за децу и младе. Неопходност културне партиципације деце још од предшколског узраста кроз програме креативног и интерактивног рада биће добра основа за развијања културних потреба у одраслом добу.

Када је Бечеј у питању, ситуације је донекле слична, иако и Градско позориште или Народна библиотека и омладинске организације и школе активно «производе» садржаје за младе и децу чињеница је да је у то укључен веома мали број деце и младих процентуално. Велика већина деце и младих нема потребу али ни навику да учествује у реализацији или да буде конзумент садржаја који су директно намењени њиховом узрасту. У школским плановима предвиђене су посете институцијама културе, али не постоји планирана и осмишљена сарадња са утврђеним програмом, циљевима и начинима рада (који су унети у планове рада обе институције). Ипак, условно речено Бечеј ту може бити изузетак јер је током претходних година било случајева планске сарадње школа са Градском Позориштем, Народном библиотеком, Градским музејом па и појединим КУД овима. Поред школа учешће у појединим активностима у сарадњи са институцијама културе је имала и ПУ «Лабуд Пејовић», Музичка школа и др. Међуресорна сарадња у овом пољу важна је због развоја креативности и критичког мишљења, бољег упознавања са сопственом културном традицијом, интеркултурног дијалога и поштовања различитих култура и идентитета како заједница тако и појединаца.

Иако у Бечеју, као локалној заједници, институције културе имају примат у овом послу развијања културних потреба код младих и деце веома је важно нагласити и улогу цивилног сектора у овом домену јер он има кључну улогу у мапирању потреба и развоју оних културних активности којих нема у програмима јавних установа културе. Цивилни сектор доприноси развоју иновативних приступа осетљивим групама, отвара простор за дијалог, заговарајући инклузивне политике и праксе. Цивилни сектор може успешно да надомести и развој културе за децу и младе и у насељеним местима у општини Бечеј где ове централне институције културе нису свакодневно доступне.

Када су у питању инклузивни програми рада са децом са инвалидитетом и сметњама у развоју потребно је нагласити да институције културе архитектонски нису прилагођене за прилазак колицима. С обзиром на то да су у питању углавном старије зграде које су притом и под заштитом Завода за заштиту споменика културе тај проблем мора се планирати и решавати дугорочније.

### Основне школе

Од 7 основних школа које раде на територији општине Бечеј само су ОШ „Здравко Гложански“, школа „Братство“, ОШ „Шаму Михаљ“ и ОШ „Север Ђуркић“ послали извештај о раду за ЛПА када је у питању приоритет 8, Култура и информисање деце у школама. Већина школа има програме радионица, такмичења и организује разне културне активности али очигледно је да не постоји заинтересованост да се то озбиљније стратешки прати нити да се програми планирано умрежавају и на нивоу школа међусобно али и са институцијама културе или КУД-овима.

Скоро све школе имају донекле употребљиве школске званичне сајтове који се спорадично ажурирају али се већина комуникације и информација ипак налазе

на друштвеним мрежама и преко њих се врши комуникација како унутар школе тако и према јавности, родитељима ...

Из извештаја ове четири школе може се закључити да је очигледно да постоје у школама различити иновативни програми и радионице са децом о медијском описмењавању (ОШ „Здравко Гложански“) као и тенденција коришћења нових медија за информисање ученика (видео радови, „школске телевизије“, тик ток видео прилози). У извештају ОШ „Север Ђуркић“ која изводи наставу по систему једносменског рада наводи се да је програм Медијска и дигитална писменост похађало 15 ученика са 72 радна сата. Ученици користе и нове форме изражавања као што је форум театар, учествују на ликовним и литерарним конкурсима ван школе, индивидуално учествују у раду секција у Градском Позоришту, библиотеци, КУД-овима. Посећују и индивидуално али и организовано представе у Градском позоришту које су намењене њиховом узрасту.

Оно што је евидентно је да би неко квалитетније умрежавање ових програма, заједничка координација школа при изради акционог плана, посебно кад је област информисања и културе у питању могла да резултира и већим бројем садржаја, јаснијом културном политиком за децу у општини Бечеј.

Треба имати и у виду да су током 2021. године повремено школе али и институције културе били под рестриктивним епидемиолошким мерама, да је било и специјалних режима рада током школске године (по сменама, одвојена одељења, онлајн наставе и слично, културне установе су морале да мање број посетилаца због мера одржавања дистанце и сл). Ипак већина школа у граду има организовану наставу у локалним установама културе повремено као и посете позоришту, библиотеци. Све школе учествују у Библиоиграма у Народној библиотеци укључујући и школе у насељеним местима. Школе у насељеним местима најчешће немају те могућности и посете градским институцијама културе знатно су ређе. Препорука је да се тим школама чешће организује превоз до града до установа културе када су програми који су примерени њиховом узрасту у питању.

Поред ове три школе извештај о раду на приоритету 8 ЛПА за децу послала је у Предшколска установа „Лабуд Пејовић“ у којем су образложили начин информисања јавности, деце и родитеља о раду ове установе као и о томе да ова установа редовно организује радионице, специјалне наставне активности, посете установама културе и креативне програме који се односе на уметност, изражавање и едукацију деце када су културне делатности у питању. Програми се одвијају током целе године.

#### Градско позориште

Позоришна делатност је примарна делатност ове установе, али у овој установи се негује веома широк спектар делатности, од галеријске, преко музичке, књижевне, филмске, па до великог броја разнородних радионица за све узрасте.

Један од најзначајнијих програма за децу у оквиру ове установе, дечији драмски фестивал «Мајске игре» је одржан у 2021. години са 10 представа на репертоару током фестивалских дана након једне године паузе због епидемије. Током одржавања фестивала сваке године кроз врата Градског позоришта за неколико дана прошло је неколико хиљада деце која су или учествовала у представама или су били гледаоци. Градско позориште има неколико дечијих и омладинских ансамбала који раде: Дечији драмски студио, Школицу глуме, Драмски студио младих, Омладински драмски студио на мађарском језику. Укупно око 60-так деце су стални чланови драмског студија. Они су током 2021. године имали чак 5 премијерних представа са преко 30-та играња што у Бечеју али и на фестивалима у региону (где су углавном освајали веома престижне награде). Осим представа Градско позориште је током 2021. године бар једном месечно организовало пројекције углавном анимираних филмова за децу – актуелних филмских хитова. Градско позориште има добру сарадњу са већином школа у граду и за већину представа које су намењене дечијем и омладинском узрасту организоване су групне посете ученика.

Циљ ове институције, када је у питању позоришна продукција за наредни период, (следећих неколико година колико обухвата и овај стратешки документ) је континуирана професионализација рада са децом. На овај начин подигао би се ниво продукције свих представа али и истовремено популаризовала позоришна култура код младих и деце. Градско позориште на месечном нивоу има и преко 15 разних програма скоро половина од тога намењена је или деци или младима.

У Градском позоришту се сваке године одржава и годишња манифестација УТС/Уметничко Такмичење Средњошколаца/, манифестација намењена средњошколцима који се баве уметничким стваралаштвом, а чији је матерњи језик мађарски. Ова манифестација се традиционално одржава у Бечеју сваке године и у њој учествује преко 500 средњошколаца из целе Војводине као и гости из братских градова. Овај део рада се директно наслања на нову Стратегију за културу који као један од важних циљева поставља и развој културе мањинских заједница.

#### Народна библиотека-Бечеј

Библиотека располаже књижним фондом од око 110.000 публикација на српском, мађарском и енглеском језику. У саставу Народне библиотеке Бечеј налази се и Дечије одељење.

Од укупно 3194 корисника до децембра 2021. г., више од половине корисника библиотечких услуга били су деца и млади: 2779, што је за преко 350 деце више него у претходном извештају.

Када је у питању извештавање за ЛПА било би упутно да се прецизира број радионица и других активности и да се у оквиру Матичне службе библиотеке статистички прати квантитет и квалитет садржаја за децу и младе, број нових издања за децу и младе и посећеност активности за децу. На тај начин би и извештавање за ЛПА било садржајније и прецизније. Свеобухватнијим



праћењем рада Народне библиотека када су програми за децу у питању допринело би да се успостави јаснија слика о томе каква је културна понуда за децу и младе у општини Бечеј. То важи и за остале институције културе у граду.

### Градски Музеј

У новој Стратегија развоја културе Републике Србије један од задатака завичајних музеја је да корисницима приближити садржај који је део продукције музеја али и културно наслеђе и садржину збирке музеја. Ово се посебно односи на рад са децом и младима. Градски музеј у Бечеју, док се не уради нека озбиљнија реконструкција простора, није током 2021. године имао адекватне услова за изложбе већих размера нити за извођење осталих активности осим рада на дигитализацији збирки у канцеларијским условима. Током 2021. године проблем са девастацијом зграде Градског музеја је кулминирао па је скоро током целе године Музеј био затворен за рад са корисницима, самим тим и за организоване посете школа и за радионичарске програме. Током 2022. године коначно је оспособљена једна сала за излагање и рад. Препорука је такође да се и у овој установи прецизније прате и редовније извештава о раду са децом, школама, образовним институцијама и о сарадњи са другим установама културе.

### Мађарско културно друштво „Петефи Шандор”

У оквиру удружења тренутно ради око 400 активних чланова (од тога око 250 деце). Просторије друштва веома често користе и друге невладине организације. Основни циљ удружења је организација културног живота грађанима који претежно посећују програме на мађарском језику. У Мађарском културном друштву „Петефи Шандор” се одржава већи број културних манифестација током целе године. Прослављају се празници од изузетног значаја за мађарску националну заједницу, годишњице, организују презентације књига, организују дечије радионице, такмичења, изложбе, као и балови, плесне вечери. Ова институција је веома важна за читаву мађарску заједницу у Бечеју али пре свега за децу и младе који чине највећи број активних чланова свих секција које раде у МКУД-у. Скоро сваког викенда се одржава нека културна манифестација у згради културног центра „Петефи Шандор“. За 2021. годину не постоје подаци о броју активности у току године, није достављено за извештај ЛПА.

### Музичка школа „Петар Коњовић“

Музичка школа броји преко 300 ученика и 30 наставника (ове године у извештају није прецизније наведено колико). Настава се одвија на српском и мађарском језику. Музичка школа има одсеке: клавир, хармоника, виолина, тамбура, гитара, кларинет и соло певање. Током 2021. године због епидемије није одржано музичко такмичење „Фантаст“, одржано је током 2022. године. У извештају стоји да ученици школе неколико пута годишње имају организоване посете великим националним театарским кућама углавном на организоване посете мјузикл представама, организују се и посете опери, балету. Уместо

„Фантаста“ 2021. године одржано је велико интерно музичко такмичење ученика школе, одржавани су редовни годишњи концерти ученика школе. Такође је препорука да се прецизније сумирају активности у оквиру школе са бројчаним подацима.

#### Остала културно-уметничка друштва, невладине организације

У Бечејској општини, осим у самом граду, и у другим насељеним местима Општине (Бачко Градиште, Бачко Петрово Село, Пољаница, Дрљан, Радичевић, Милешево), постоје разна културно- уметничка друштва, спортски клубови и невладине организације за окупљање деце и омладине ради корисног провођења слободног времена. У КУД- овима рад са децом се одвија на плану преношења традиције и народних обичаја, народних плесова и игара, народног традиционалног веза и кулинарства као и развијање разних вештина– модерни плес, сликарство, књижевност, итд. АНИП „Ђидо“ је послао податке о броју концерата и догађања (2 концерта), у току 2021. године отворена је и најмлађа група за децу од 6 година и броји 20 чланова, урађен је и серијал радионица са децом у сарадњи са секцијом „Прело“ где су деца учила да израђују ручне радове, урађене су и нове кореографије (10) за дечије групе. Око 1000 учесника било је на концертима током године. Немамо у извештају тачан број деце и број узрасних група које раде у оквиру АНИП „Ђидо“ али ни за друга културно-уметничка друштва које функционишу и раде са децом у општини Бечеј. Немамо податке о томе које се активности и којом динамиком тамо одвијају програми. С обзиром да немамо ни података о активностима из школа у насељеним местима утисак је да су деца у руралнијим срединама општине донекле изопштена из програма које покрива овај приоритет у оквиру ЛПА. Препорука је да се успостави комуникација са школама у селима као и са Културно уметничким друштвима и са цивилним организацијама.

*Извештај саставио: Дане Мандић, члан Општинског већа општине Бечеј задужен за подручје спорта, туризма и односа са јавношћу – Члан Савета за права детета задужен за област унапређења информисаности и културног живота деце*

У оквиру стратешког циља 9.1.Праћење напретка и остваривања ЛПА за децу у општини Бечеј и специфичног циља 9.1.1.Праћење остваривања дечијих права кроз доступност служби, дана 13.07.2021. године формиран је Савет за права детета, као стручно тело Општинског већа у следећем саставу:

1. Далила Дујаковић, члан Општинског већа општине Бечеј задужена за подручје образовања и социјалне заштите – председник;
2. Изабела Шормаз, председница Друштва пријатеља деце општине Бечеј – заменица председника;
3. Дуња Шормаз, дипломирани социолошкиња Центра за социјални рад Бечеј – чланица задужена за област смањења сиромаштва деце;
4. Гордана Брежанчић, дипломирани дефектолог, тифлолог-логопед у ШОСО „Братство“Бечеј – чланица задужена за област заштите деце са сметњама у развоју;
5. Татјана Митић, директорка Предшколске установе „Лабуд Пејовић“ Бечеј за чланица задужена за област квалитетног образовања за сву децу;
6. Силвија Субаков, дипломирани психолог у Предшколске установе „Лабуд Пејовић“ Бечеј – чланица задужена за област заштите деце од дискриминације, злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља;
7. др Габријела Ивошевић, педијатар у Дому здравља Бечеј – чланица задужена за област боље здравље за сву децу;
8. Гизела Захар Кери, правница у Центру за социјални рад Бечеј – чланица задужена за област заштите деце без родитељског старања;
9. Ивона Божовић, директорка Центра за социјални рад Бечеј – чланица задужена за област заштите деце у сукобу са законом и превенција малолетничког криминала;
10. Дане Мандић, члан Општинског већа општине Бечеј задужен за подручје спорта, туризма и односа са јавношћу – члан задужен за област унапређења информисаности и културног живота деце;

са задатком:

- прати примену прописа у области остваривања права детета,
- сарађује са стручним установама и другим удружењима и прибавља мишљење о проблемима у остваривању права детета,
- успоставља и редовно ажурира базу података у циљу праћења остваривања ЛПА за децу,
- планира приоритете ЛПА за децу у програмском буџету Општине Бечеј,
- бави се питањима заштите права детета и праћење остваривања права и положаја детета у заједници,
- подноси извештај о реализацији предвиђених активности по областима на годину дана Општинском већу општине Бечеј,
- разматра и друга питања од значаја за остваривање права детета.

Савет је током 2021. г. имао четири састанака.

Чланови Савета за права детета су детаљно осмислили и припремили методологију прикупљања података који су неопходни за сачињавање Извештаја о реализацији Локалног плана акције за децу током 2021.г. и упутили их свим установама и организацијама која се баве приоритетним областима постављеним у овом стратешком документу. На основу прикупљених, обједињених и анализираних података Савет за права детета ће израдити и усвојити Извештај о реализацији Локалног плана акције за децу током 2021. године и упутити је надлежним органима на даље поступање.

У оквиру специфични циља 9.1.2.: Обезбеђивање инструмента јавне контроле и праћења примене ЛПА за децу, Општинско веће је дана 14.09.2021 године образовало Комисију за избор чланова Радног тела за праћење примене Локалног плана акције за децу. Дана 21.04. 2021. Формирано је Радно тело за праћење примене ЛПА за децу у следећем саставу:

1. Андреа Галго Ференци, члан;
2. Славица Перић, члан;
3. Мирјана Песлаћ, члан;
4. Татјана Драпшин, члан;
5. Ана Кемењ, члан.

Са задатком:

- усвајање Пословника о раду радног тела за праћење примене Локалног плана акције за децу општине Бечеј;
- спровођење или учешће у активностима и пројектима који се односе на децу општине Бечеј;
- организовање координационих састанака са представницима других органа који функционишу у локалној заједници;
- покретање сопствених иницијатива, давање савета и мишљења у вези са применом Локалног плана акције за децу општине Бечеј;
- реаговање на представке поднете због сумње у непоштовање или непримењивање Локалног плана акције за децу општине Бечеј;
- препоручивање мера у случају нереализовања мера или кршења Локалног плана акције за децу општине Бечеј.

*Извештај саставила: Изабела Шормаз, председница Друштва пријатеља деце општине Бечеј – заменица председника Савета за права детета*

## САДРЖАЈ:

<u>УВОД .....</u>	<u>2</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 1: СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА ДЕЦЕ .....</u>	<u>3</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 2 КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВУ ДЕЦУ .....</u>	<u>12</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 3: БОЉЕ ЗДРАВЉЕ ЗА СВУ ДЕЦУ .....</u>	<u>21</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 4: УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА И ПРАВА ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ .....</u>	<u>23</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 5: ЗАШТИТА ПРАВА ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА.....</u>	<u>29</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 6: ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА, ИСКОРИШЋАВАЊА И НАСИЉА .....</u>	<u>32</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 7: ЗАШТИТА ДЕЦЕ У СУКОБУ СА ЗАКОНОМ И ПРЕВЕНЦИЈА МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИМИНАЛА .....</u>	<u>34</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 8: УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФОРМИСАНОСТИ И КУЛТУРНОГ ЖИВОТА ДЕЦЕ.....</u>	<u>36</u>
<u>ПРИОРИТЕТ БР. 9: ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЛПА ЗА ДЕЦУ .....</u>	<u>42</u>